

OBSAH

	<u>Článok</u>	<u>Strana</u>
Úvod.....	1-4	1
I. Všeobecná časť.....	5-24	2 - 7
II. Osobitná časť.....	25-129	7 - 28
Článok 2: Právne a administratívne opatrenia na odstránenie rasovej diskriminácie vo všetkých jej formách.....	25 – 49	7 - 11
A. Legislatívne opatrenia.....	25 - 30	
B. Ostatné opatrenia na potlačanie a odstránenie rasovej diskriminácie.....	31 - 37	
C. Implementácia medzinárodných dohovorov v oblasti ochrany ľudských práv.....	38 - 41	
D. Orgány oprávnené konať v prípadoch prejavov diskriminácie.....	42 - 49	
Článok 3: Zákaz rasovej segregácie a apartheidu.....	50	11-12
Článok 4: Právne, administratívne a iné opatrenia na odstránenie propagandy založenej na rasovej nadradenosti, nenávisťi a diskriminácii.....	51 – 74	12-17
Článok 5: Práva garantované dohovorom.....	75 – 112	17-24
A. Právo na rovnaké zaobchádzanie pred súdmi a pred všetkými orgánmi, ktoré vykonávajú súdnictvo.....	75-79	
B. Právo na osobnú bezpečnosť a ochranu štátom proti násiliu a ujme na zdraví.....	80	
C. Politické práva, najmä právo zúčastňovať sa na voľbách...	81	
D. Ďalšie občianske práva.....	82-90	
Právo slobodného pobytu.....	82	
Právo opustiť ktorúkoľvek krajinu, aj svoju vlastnú.....	83	
Právo na štátne občianstvo.....	84	
Právo uzavrieť manželstvo.....	85	
Právo vlastníť majetok.....	86	
Právo nadobúdať dedičstvo.....	87	
Právo na slobodu presvedčenia a prejavu.....	88	

Právo na slobodu zhromažďovania a združovania.....	89	
Právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva.....	90	
E. Hospodárske, sociálne a kultúrne práva.....	91-111	
Právo na prácu	93	
Právo zakladať odborové organizácie.....	94	
Právo na bývanie.....	95-100	
Právo na ochranu zdravia, liečebnú starostlivosť.....	101-107	
Právo na vzdelanie a školenie.....	108-110	
Právo na rovnakú účasť na kultúrnom dianí.....	111	
F. Právo na prístup na všetky miesta a na používanie všetkých služieb určených verejnosti.....	112	
Článok 6: Ochrana pred všetkými činmi rasovej diskriminácie	113-115	24-25
Článok 7: Opatrenia realizované v oblasti vyučovania, výchovy, kultúry a informácií na boj proti predsudkom vedúcim k rasovej diskriminácii.....	116-129	25-28
A. Vzdelávanie.....	121-126	
B. Kultúra.....	127-129	
III. Informácie o plnení odporúčaní Výboru na odstránenie rasovej diskriminácie k šiestej, siedmej a ôsmej periodickej správe SR	130-226	28 - 46

Deviata a desiatu periodická správa Slovenskej republiky k Medzinárodnému dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie

Úvod

1. Slovenská republika (ďalej len „SR“) je zmluvnou stranou Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie (ďalej aj ako „dohovor“), ktorý bol podpísaný v mene Československej socialistickej republiky 7. marca 1966. V dôsledku sukcesie po Českej a Slovenskej Federatívnej Republike sa SR stala zmluvnou stranou tohto dohovoru 28. mája 1993 so spätnou účinnosťou od 1. januára 1993.
2. SR ako zmluvná strana Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie v zmysle článku 9 dohovoru predkladá Výboru OSN na odstránenie rasovej diskriminácie (ďalej len „Výbor“) správu o implementácii dohovoru. Svoju šiestu, siedmu a ôsmu periodickú správu SR predložila v máji 2008.
3. V súčasnosti SR predkladá Deviatu a desiatu periodickú správu k Medzinárodnému dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie (ďalej len „správa“). Správa obsahuje informácie o legislatívnych, súdnych, administratívnych a iných opatreniach, ktoré boli prijaté za účelom uvedenia ustanovení dohovoru do života, ako aj o pokroku, ktorý sa v tomto smere dosiahol to za obdobie rokov 2009 až 2012.
4. Správu vypracovalo Ministerstvo zahraničných vecí SR (ďalej len „MZV SR“) v spolupráci s vecne príslušnými rezortmi na základe usmernení Výboru obsahujúcich odporúčania, ktoré majú byť zohľadnené v obsahu a forme jednotlivých periodických správ k Medzinárodnému dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie (CERD/C/2007/1) a v súlade s konkrétnymi odporúčaniami Záverečného stanoviska Výboru, ktoré boli prijaté 16. marca 2010 po posúdení šiestej, siedmej a ôsmej periodickej správy SR.

I. Všeobecná časť

Národnostné menšiny

5. Podľa sčítania obyvateľov, domov a bytov k 21. máju 2011 bolo v SR 5 397 036 obyvateľov. Z nich 80,7 % tvorili obyvatelia slovenskej národnosti. Národnostné menšiny tvoril 12,3 % obyvateľstva, svoju národnosť nedeclarovalo 7 % obyvateľov.

6. K slovenskej národnosti sa prihlásilo necelých 4 353 tisíc obyvateľov. V porovnaní s rokom 2001 sa počet obyvateľov slovenskej národnosti znížil o 262 tisíc, znížil sa aj ich podiel na celkovej populácii.

7. Najpočetnejšou národnostnou menšinou je obyvateľstvo maďarskej národnosti. K maďarskej národnosti sa prihlásilo viac ako 458 tisíc obyvateľov, ktorí tvoria 8,5 % celkovej populácie. Aj ich počet a podiel na celkovej populácii sa v porovnaní s rokom 2001 znížil.

8. Druhou najpočetnejšou národnostnou menšinou je rómska populácia. K rómskej národnosti sa prihlásilo takmer 106 tisíc obyvateľov, tvoria 2 % z celkovej populácie. Počet aj podiel obyvateľov, ktorí sa prihlásili k rómskej národnosti, sa v porovnaní s rokom 2001 zvýšil.

9. Obyvateľstvo SR podľa národnosti (tabuľka):

	2011		2001		1991	
Bývajúce obyvateľstvo	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
spolu	5 397 036	100,0	5 379 455	100,0	5 274 335	100,0
Národnosť						
slovenská	4 352 775	80,7	4 614 854	85,8	4 519 328	85,7
maďarská	458 467	8,5	520 528	9,7	567 296	10,8
rómska	105 738	2,0	89 920	1,7	75 802	1,4
česká	30 367	0,6	44 620	0,8	52 884	1,0
rusínska	33 482	0,6	24 201	0,4	17 197	0,3
ukrajinská	7 430	0,1	10 814	0,2	13 281	0,3
nemecká	4 690	0,1	5 405	0,1	5 414	0,1
poľská	3 084	0,1	2 602	0,0	2 659	0,1
chorvátska	1 022	0,0	890	0,0	x	x
srbská	698	0,0	434	0,0	x	x
ruská	1 997	0,0	1 590	0,0	1 389	0,0
židovská	631	0,0	218	0,0	134	0,0
moravská	3 286	0,1	2 348	0,0	6 037	0,1
bulharská	1 051	0,0	1 179	0,0	1 400	0,0
ostatné	9 825	0,2	5 350	0,1	2 732	0,1
nezistené	382 493	7,0	54 502	1,0	8 782	0,2

10. V hodnotenom období pokračovalo úsilie o vytvorenie koncepcie zberu štatistických dát predovšetkým prostredníctvom aktivít pracovnej skupiny zriadenej pri Úrade splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity (ďalej len „ÚSVRK“) na vypracovanie východísk národnej

konceptie zberu dát. Vzhľadom na naliehavosť zlepšenia zberu štatistických dát členených podľa znakov, ktoré môžu byť dôvodom diskriminácie i v záujme zvýšenia efektivity prešla táto pracovná skupina pod gesciu podpredsedu vlády pre ľudské práva a národnostné menšiny. Uvedená multidisciplinárna pracovná skupina k vypracovaniu metodológie zberu dát o veku, pohlaví, príslušnosti k národnostnej menšine alebo etnickej skupine alebo o iných charakteristikách bola zriadená v rámci Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.

11. V súčasnosti uvedený zámer realizuje Sekcia ľudských práv a rovnakého zaobchádzania Úradu vlády SR v rámci rozsiahleho celoročného projektu podporeného z programu Európskej komisie PROGRESS 2011. Jednou z jeho priorít je analýza potrieb v oblasti zhromažďovania relevantných údajov na pravidelný priebežný monitoring dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania (vrátane údajov týkajúcich sa etnicity či príslušnosti k autochtónnym či neautochtónnym menšinám, sexuálnej orientácie, sociálneho statusu a pod.). Cieľom tohto projektu je identifikácia potrieb v oblasti zhromažďovania relevantných údajov o dodržiavaní zásady rovnakého zaobchádzania s osobitným zreteľom na sociálne vylúčenie, sumarizácia existujúcich nástrojov na meranie, možnosti ich hlbšieho využitia, vývoj nových indikátorov a nových metód zberu dát na mapovanie situácie v danej oblasti, vytvorenie platformy na odbornú diskusiu k téme zhromažďovania údajov a ich zavedenie do praxe a návrh odporúčaní politík a metodológií pre potreby zhromažďovania relevantných údajov. Na aktivity projektu nadviaže aj vyššie spomínaná Multidisciplinárna pracovná skupina k vypracovaniu metodológie zberu dát o veku, pohlaví, príslušnosti k národnostnej menšine alebo etnickej skupine alebo o iných charakteristikách, ktorá zintenzívni svoju činnosť v súčinnosti s realizáciou vyššie uvedeného projektu v priebehu roka 2012.

Cudzinci a azylové konanie

12. Zásada non-refoulement (t.j. zákaz vyhostenia alebo vrátenia) podľa čl. 3 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv je v právnom poriadku SR upravená samostatne v ustanovení § 81 zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o pobyte cudzincov“), ako prekážky administratívneho vyhostenia.

13. Vo vzťahu k monitorovaniu prístupu cudzincov k azylovému konaniu a k dodržiavaniu zásady non-refoulement na hraniciach, je potrebné uviesť, že v r. 2010, 2011 a 2012 prebieha monitorovanie prístupu k azylovému konaniu osôb v záujme UNHCR na hraniciach a v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov prostredníctvom projektu UNHCR „BMPR – Border Management and Protection of Refugees“ - Predtým projekt „AMAS – Access Management and Support Project“, [viac informácií na <http://www.unhcr-centraleurope.org/sk/co-robime/monitorovanie-hranic.html> a na <http://www.hrl.sk/projects/view/4>], ktorý realizuje občianske združenie Liga za ľudské práva. Projekt je realizovaný od r. 2008 na základe tripartitného Memoranda medzi Úradom hraničnej a cudzineckej polície PPZ, UNHCR a Ligou za ľudské práva, ktoré bolo ale v r. 2010 vypovedané a v súčasnosti sa jedná o novom znení príslušnej zmluvy, pričom ale monitoring prebieha naďalej. Právnicki združenia na základe projektu pravidelne monitorujú konanie na oddeleniach hraničnej kontroly a prístup k azylovému konaniu v prípade, ak sa tam nachádza osoba v záujme UNHCR. Monitoring prebieha aj v priestoroch medzinárodného letiska M. R. Štefánika v Bratislave a letiska v Košiciach, ako aj v Útvare policajného zaistenia pre cudzincov Medveďov a ÚPZC Sečovce. O priebehu a výsledku každej z monitorovacích návštev je vypracovaná správa, ktorú dostáva UNHCR (počas platnosti a účinnosti

tripartitného Memoranda aj ÚHCP PPZ). Komplikáciu pri realizácii projektu predstavuje niekoľkoročné vyjednávanie o znení novej zmluvy, ktorá nahradí vypovedané tripartitné Memorandum a ktorá by mala nanovo definovať práva a povinnosti oboch zmluvných strán. Neexistencia zmluvy môže potenciálne ohroziť prístup cudzincov, ktorí sú v záujme UNHCR a v prípadoch ktorých je potrebné rešpektovať zásadu non-refoulement, k azylovému konaniu, UNHCR a mimovládny organizáciám. Zásadný posun nastal v oblasti odkladného účinku odvolania proti rozhodnutiu o administratívnom vyhostení. V zásade, odkladný účinok odvolania proti rozhodnutiu o administratívnom vyhostení sa spravuje príslušnými ustanoveniami Správneho poriadku, podľa ktorého je odkladný účinok daný, s výnimkou, ak ho správny orgán v konkrétnom rozhodnutí vylúči z dôvodu verejného poriadku. V súčasnosti zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov ustanovuje, že odkladný účinok odvolania proti rozhodnutiu o administratívnom vyhostení nemôže byť vylúčený, ak ide o administratívne vyhostenie z dôvodu, že cudzinec neoprávnenne prekročil vonkajšiu hranicu. V spojení s § 77 ods. 7 zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý ustanovuje, že cudzinec je v konaní o administratívnom vyhostení (v odvolacom konaní) oprávnený za určitých okolností na poskytnutie bezplatnej právnej pomoci Centrom právnej pomoci, ide o zvýšenie právnej ochrany cudzincov, ktorí sú zadržaní priamo v súvislosti s neoprávneným prekročením hranice. V praxi je ale potrebné zabezpečiť, aby takéto osoby mali zabezpečený efektívny prístup k právnej pomoci, vzhľadom na skutočnosť, že konanie na hranici prebieha často v lehote niekoľkých hodín. K zisteniu skutočností, ktoré odôvodňujú uplatnenie zásady non-refoulement, môže dôjsť aj počas konania o návrate - v súlade s terminológiou, ktorú používa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnenne zdržiavajú na ich území, Ú. v. EÚ L 348, 24.12.2008, s. 98 – 107 (tzv. „návratová smernica“) v čl. 3. bod 3., „návrat“ je proces vrátenia sa štátneho príslušníka tretej krajiny – bez ohľadu na to, či ide o dobrovoľné splnenie povinnosti návratu alebo nútený návrat – do: jeho krajiny pôvodu, alebo krajiny tranzitu v súlade s dvojstrannými dohodami o readmisii alebo dohodami Spoločenstva o readmisii či inými dojednaniami, alebo inej tretej krajiny, do ktorej sa štátny príslušník tretej krajiny dobrovoľne rozhodne vrátiť a ktorá ho prijme. Návratová smernica v čl. 8 ods. 6 zaväzuje členské štáty, aby ustanovili „účinný systém monitorovania nútených návratov.“ Táto povinnosť zatiaľ nebola zo strany Slovenskej republiky naplnená, pretože v súčasnosti neprebíha monitorovanie nútených návratov vykonávaných slovenskými štátnymi orgánmi.

14. Pri skúmaní prekážok administratívneho vyhostenia sa v prvom rade preskúmajú vyjadrenia cudzinca v rámci konania o jeho administratívnom vyhostení. Pre potvrdenie, prípadne vylúčenie, dôvodov prekážok administratívneho vyhostenia sú preto dôležité dostupné informácie o krajine pôvodu, získané najmä prostredníctvom súčinnosti Úradu hraničnej a cudzineckej polície prezídia Policajného zboru s odborom dokumentaristiky Migračného úradu Ministerstva vnútra SR. Uvedený odbor zabezpečuje komplexne dokumentačnú a informačnú činnosť, ako aj analytickú činnosť o krajinách pôvodu, ktorá spočíva najmä vo vyhľadávaní, zhromažďovaní, analýze a poskytovaní týchto informácií, a to najmä na účely konania o azyle. Ďalšie informácie sú poskytované MZV SR, ako aj policajnými pridelencami na zastupiteľských úradoch SR v zahraničí alebo na webových stránkach.

15. V SR je problematika azylu, doplnkovej ochrany a dočasného útočiska ustanovená v zákone o azyle. V zákone o azyle je premietnutý nielen Dohovor o právnom postavení

utečencov (Ženeva, 1951) či Protokol týkajúci sa právneho postavenia utečencov (New York, 1967), ale tiež príslušné právo ES/EÚ (smernica Rady 2001/55/ES, smernica Rady 2003/9/ES, smernica Rady 2004/83/ES, smernica Rady 2005/85/ES).

16. V sledovanom období 2009 až 2011 síce nedošlo k novelizácii zákona o azyle, avšak je možné spomenúť zákon č. 451/2008 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. decembra 2008. Cieľom tohto zákona bola najmä transpozícia článku 15 (Právo na právnu pomoc a zastúpenie) smernice Rady 2005/85/ES z 1. decembra 2005 o minimálnych štandardoch pre konanie v členských štátoch o priznávaní a odnímaní postavenia utečenca.

17. V rokoch 2009 až 2011 pokračoval trend znižovania počtu žiadostí o udelenie azylu podaných na území SR. V roku 2009 bolo podaných 822 žiadostí o udelenie azylu, pričom Ministerstvo vnútra SR udelilo v tomto roku azyl v 14 prípadoch a poskytlo doplnkovú ochranu v 98 prípadoch. V roku 2010 bolo podaných 541 žiadostí o udelenie azylu a Ministerstvo vnútra SR udelilo azyl v 15 prípadoch a poskytlo doplnkovú ochranu v 57 prípadoch. V roku 2011 bolo podaných 491 žiadostí o udelenie azylu a Ministerstvo vnútra SR udelilo azyl v 12 prípadoch a poskytlo doplnkovú ochranu v 91 prípadoch. Konanie o udelenie azylu Ministerstvo vnútra SR zastavilo v roku 2009 v 460 prípadoch, v roku 2010 v 361 prípadoch a v roku 2011 v 270 prípadoch. Žiadatelia o udelenie azylu prichádzali najmä z nasledovných krajín pôvodu: v roku 2009 - Pakistan, Gruzínsko, Moldavsko, Ruská federácia, India a Vietnam; v roku 2010 - Afganistan, Ruská federácia, Gruzínsko, India, Moldavsko, Pakistan a v roku 2011 - Somálsko, Afganistan, Gruzínsko, Moldavsko, Ruská federácia, India.

18. Kľúčovým dokumentom SR v oblasti integrácie cudzincov v gescii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „MPSVR SR“) je "Konceptia integrácie cudzincov v Slovenskej republike" (uznesenie vlády SR č. 338 z 6. 5. 2009; ďalej len „KIC“). V rámci plnenia KIC schválila vláda SR dňa 9. 5. 2011 prvú "Súhrnnú správu o plnení opatrení vyplývajúcich z Konceptie integrácie cudzincov v SR za rok 2010" a dňa 7. 3. 2012 schválila druhú Súhrnnú správu o plnení opatrení vyplývajúcich z Konceptie integrácie cudzincov v SR za rok 2011" (ďalej len „Súhrnné správy“). Samotná KIC pokrýva mnohé opatrenia, ktorých plnenie vyžaduje dohovor, ako sú zamestnanosť, ubytovanie, vzdelávanie, sociálne zabezpečenie, zdravotná starostlivosť a začlenenie cudzincov do majoritnej spoločnosti. Súhrnné správy, zároveň, v rámci celej SR, prekladajú odpočet plnenia týchto úloh. Ďalší dôležitý dokument zaoberajúci sa integráciou a migráciou v SR schválila vláda Slovenskej republiky dňa 31. 8. 2011 (uznesenie vlády SR č. 574) "Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020". MPSVR SR na základe uznesenia vlády SR k tomuto materiálu vypracovalo "Akčný plán migračnej politiky v podmienkach Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky na roky 2012 – 2013."

19. V hodnotenom období neboli na vonkajšej hranici Slovenskej republiky zistené žiadne prípady porušenia článku 33 ods. 1 Dohovoru o právnom postavení utečencov.

20. Zavedenie bezplatnej právnej pomoci v prípadoch zamietavého rozhodnutia Ministerstva vnútra SR vydaného v konaní o azyle si vyžiadalo okrem novelizácie zákona o azyle, tiež novelizáciu zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona

č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. a novelizáciu zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. Ďalej sa zákonom č. 451/2008 Z. z. napríklad predĺžila lehota na podanie opravného prostriedku proti rozhodnutiu, ktorým sa žiadosť o udelenie azylu zamietla ako zjavne neopodstatnená alebo ako neprípustná zo 7 dní na 20 dní, a tiež sa aktualizovali niektoré ustanovenia zákona o azyle vzhľadom na skúsenosti a poznatky aplikačnej praxe.

21. Dňa 20. júla 2009 bola podpísaná Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky, Úradom Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov a Medzinárodnou organizáciou pre migráciu o humanitárnom transfere utečencov, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu, cez Slovenskú republiku. Na základe tejto dohody sa od augusta 2009 realizoval humanitárny transfer 98 palestínskych utečencov nachádzajúcich sa v Iraku, cez územie Slovenskej republiky do Spojených štátov amerických. Palestínski utečenci boli na území Slovenskej republiky umiestnení v azylovom zariadení Ministerstva vnútra SR v Humennom, kde sa im zo strany Ministerstva vnútra SR poskytovalo ubytovanie, stravovanie a základné hygienické potreby. Zdravotná starostlivosť bola uhrádzaná z prostriedkov Úradu Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov. Presídlenie poslednej skupiny palestínskych utečencov do tretej krajiny sa uskutočnilo v marci 2011.

22. Vzhľadom na požiadavku Úradu Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov o dočasné prijatie ďalších utečencov a osôb pod ochranou UNHCR, ktorí sa nachádzajú v ťažkých a nevyhovujúcich životných podmienkach a nevyhnutne potrebujú presídlenie do tretej krajiny, bola dňa 22. decembra 2010 podpísaná nová Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky, Úradom Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov a Medzinárodnou organizáciou pre migráciu o humanitárnom transfere utečencov, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu, cez Slovenskú republiku. Na základe tejto dohody v máji 2011 prišlo na územie Slovenskej republiky 46 afganských utečencov z Iránu, pričom presídlenie poslednej skupiny afganských utečencov sa realizovalo v decembri 2011. V decembri 2011 prišla na územie Slovenskej republiky z Eritrey skupina 40 somálskych utečencov, ktorá bola v januári 2012 doplnená skupinou 35 utečencov z Eritrey, Somálska, Iraku a Etiópie, ktorí prišli z Egypta. Presídľovaní utečenci sú opäť umiestňovaní v azylovom zariadení Ministerstva vnútra SR v Humennom, kde sa im zo strany Ministerstva vnútra SR poskytuje ubytovanie, stravovanie a základné hygienické potreby. V súčasnosti prebiehajú rokovania medzi zástupcami zmluvných strán ohľadom prípravy ďalšej dohody o humanitárnom transfere utečencov.

23. Migračný úrad MV SR za účelom ďalšieho skvalitňovania azylového konania vstúpil v roku 2009 do projektu ASQAEM (Asylum Systems Quality Assurance and Evaluation Mechanism) projekt EK pre strednú a východnú Európu, ktorý pokračoval v roku 2010 až 2011 projektom FDQ (Further Developing EU Asylum Quality). Predmetné projekty boli zamerané na zvyšovanie kvality rozhodovania v azylovom konaní a ich cieľom bolo monitorovať stav konania v podmienkach SR, a na základe rozborov usmerniť ďalší vývoj pre nasledujúce obdobie. Na zmluvnom základe s UNHCR (Dohoda o spolupráci medzi Migračným úradom MV SR a Regionálnym zastupiteľstvom UNHCR pre strednú Európu) a vyčleneným projektovým manažérom UNHCR pre SR bol v podmienkach Migračného úradu MV SR vytvorený pracovný tím zameraný na vykonávanie kontrolného mechanizmu a na zvyšovanie kvality rozhodovania o udelení azylu. Následne boli pre pracovníkov Migračného

úradu MV SR uskutočnené odborné semináre (12) za účasti odborníkov zaoberajúcich sa azylom v SR (rozhodovači, právnici, sudcovia krajských súdov a Najvyššieho súdu SR), medzinárodných azylových expertov a NGO. Projekty boli ukončené 30. septembra 2011.

24. Na základe uvedeného Migračný úrad MV SR v zmysle dosiahnutých výsledkov prijal vlastné opatrenie pokračovať v kontrolnom mechanizme a zvyšovaní kvality rozhodovania aj v nasledujúcom období, čo bolo zaradené aj do Ročného plánu Migračného úradu MV SR na rok 2012.

II. Osobitná časť

Článok 2: Právne, administratívne a iné opatrenia na odstránenie rasovej diskriminácie vo všetkých jej formách

A. Legislatívne opatrenia

Trestné právo

25. Od 1. septembra 2009 je účinná novela platného Trestného zákona (zákon č. 257/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov). Tento zákon doplnil ustanovenia § 129 Trestného zákona o legálnu definíciu extrémistickej skupiny (ods. 3), § 130 o legálnu definíciu extrémistického materiálu (ods. 8) a § 140a o definíciu trestných činov extrémizmu. Obsah novely transponuje Rámcové rozhodnutie Rady EÚ o boji proti niektorým formám a prejavom rasizmu a xenofóbie prostredníctvom trestného práva (č. 2008/913/SVV).

26. Novela zaviedla do Trestného zákona nové trestné činy extrémizmu (§ 140a) ktorými sú: Výroba extrémistických materiálov (§ 422a), Rozširovanie extrémistických materiálov (§ 422b), Prechovávanie extrémistických materiálov (§ 422c), Podnecovanie, hanobenie a vyhrážanie sa osobám pre ich príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, farbe pleti, etnickej skupine alebo pôvodu rodu (§ 424a). Okrem toho táto novela zmenila už existujúce ustanovenia trestných činov extrémizmu v Trestnom zákone (Hanobenie, národa, rasy a presvedčenia - § 423).

27. Pod extrémistickým motívom sa rozumie spáchanie trestného činu v úmysle verejne podnecovať k násiliu alebo nenávisti voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, farbe pleti, etnickej skupine, pôvodu rodu alebo pre ich náboženské vyznanie alebo spáchanie trestného činu z národnostnej, etnickej alebo rasovej nenávisti alebo nenávisti z dôvodu farby pleti. Takto vymedzený extrémistický motív je osobitným kvalifikačným pojmom ako priťažujúca okolnosť podmieňujúca použitie vyššej trestnej sadzby.

28. Pri trestných činoch výroby, rozširovania a prechovávaní extrémistických materiálov je potrebné zdôrazniť, že akýkoľvek materiál môže byť považovaný za extrémistický len v prípade, ak sa vyrába, rozširuje alebo prechováva v úmysle podnecovať nenávisť, násilie alebo neodôvodnene odlišné zaobchádzanie voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, farbe pleti, etnickej skupine, pôvodu rodu alebo náboženské vyznanie. Aj táto okolnosť musí byť vždy bez primeraných pochybností dokázaná. Nejde teda o postih bez legitímneho dôvodu na trestné stíhanie a bez ohľadu na obsah, motívy, či dôsledky.

29. Zavedením skutkových podstát trestných činov extrémizmu sa tiež napĺňa jedna z úloh trestného práva, ktorou je úloha preventívna.

30. Novelizácia Trestného poriadku č. 262/2011 Z. z., s účinnosťou od 1. septembra 2011, ustanovila za trestné a sankcionuje verejné popieranie, spochybňovanie, schvaľovanie alebo snahu o ospravedlnenie holokaustu, zločinov režimu založeného na fašistickej ideológii, zločinov režimu založeného na komunistickej ideológii alebo zločinov iného podobného hnutia, ktoré násilím, hrozbou násilia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy smeruje k potlačeniu základných práv a slobôd osôb (§ 422d Trestného zákona).

B. Ostatné opatrenia na potláčanie a odstránenie rasovej diskriminácie

Akčný plán

31. V rokoch 2009 – 2011 bol realizovaný základný systematický nástroj vlády SR v oblasti prevencie a redukcie negatívnych javov v spoločnosti, akými sú rasizmus, xenofóbia, intolerancia a diskriminácia. V poradí už piaty Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie a ostatným prejavom intolerancie“ (ďalej len „Akčný plán“) bol prijatý uznesením vlády č. 357/2009 zo dňa 13.5.2009.

32. Akčný plán sa zameriaval predovšetkým na dlhodobé ciele v snahe bojovať proti spomenutým negatívnym javom v spoločnosti, ktorej cieľom je zvyšovať mieru tolerancie medzi všetkými obyvateľmi SR. Dôležitou súčasťou Akčného plánu boli aktivity, ktoré okrem štátnych orgánov vykonávali mimovládne organizácie alebo iné subjekty, zaoberajúce sa touto problematikou.

33. Cieľmi Akčného plánu na obdobie rokov 2009 – 2011 boli:

Všeobecný cieľ

Predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie a uplatňovanie zásady rovného zaobchádzania vo všetkých prijímaných národných politikách.

Špecifické ciele

1. Implementácia záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných dohovorov a zmlúv v oblasti ľudských práv a nediskriminácie; monitoring plnenia odporúčaní a prijímaných opatrení;
2. Účinná ochrana pred diskrimináciou, rasizmom, xenofóbiou, antisemitizmom a ostatnými prejavmi intolerancie vrátane alternatívnych foriem ochranných mechanizmov;
3. Vytvorenie nástrojov na zabezpečenie zberu a analýzu citlivých osobných údajov o veku, pohlaví, príslušnosti k národnostnej menšine alebo etnickej skupine, sexuálnej orientácii alebo iných charakteristík pri zachovaní princípov ochrany osobných údajov podľa platnej legislatívy;
4. Zabezpečenie účinnej integrácie osôb do spoločnosti patriacich k národnostnej menšine alebo etnickej skupine, alebo pochádzajúcich zo sociálne znevýhodneného prostredia a cudzincov;
5. Vzdelávacie aktivity v oblasti ľudských práv a multikultúrna výchova pre deti a mládež;
6. Systematické vzdelávanie príslušníkov profesijných skupín, ktorí majú pri výkone svojho povolania vplyv na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie;

7. Podpora aktivít zameraných na pripomínanie si pamiatky holokaustu;
8. Podpora spoločenskovedných, kultúrnych a športových aktivít venovaných problematike dodržiavania ľudských práv a predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie;
9. Zvýšenie povedomia a informovanosti verejnosti o problematike nediskriminácie a zásady rovnakého zaobchádzania s cieľom odbúravania predsudkov a stereotypov a propagácie multikultúrnej spoločnosti;
10. Vytváranie podmienok na úspešnú integráciu žiadateľov o azyl a migrantov do spoločnosti s uplatnením práva na nediskrimináciu a zásady rovnakého zaobchádzania.

Horizontálne ciele

1. Dôsledne uplatňovať antidiskriminačný právny rámec vrátane využitia dočasných vyrovnávacích opatrení na základe antidiskriminačného zákona v procese integrácie;
2. Zohľadňovať rovnosť príležitostí pre všetkých a predchádzať diskriminácii na základe takých sociálnych kategórií ako je pohlavie, rod, vek, rasa, etnikum, vierovyznanie alebo náboženstvo, sexuálna orientácia, zdravotné postihnutie, vrátane aplikácie rodovo citlivého jazyka vo všetkých prijímaných politikách a opatreniach ;
3. Uplatňovať aspekt multikultúrneho prístupu vrátane informovania a propagácie prínosov multikultúrnej spoločnosti;
4. Rozvíjať spoluprácu štátnych, verejných a samosprávnych orgánov s predstaviteľmi národnostných menšín;
5. Zintenzívňovať spoluprácu štátnych, verejných, samosprávnych orgánov a aktérov občianskeho sektora vrátane mimovládnych organizácií v rôznych oblastiach spoločenského života s cieľom budovania partnerstiev pri eliminácii diskriminácie a netolerantných postojov;
6. Uplatňovať antidiskriminačné hľadisko vo vzťahu k všetkým zakázaným dôvodom diskriminácie (vyskytujúcich sa aj v kontexte tzv. viacnásobnej diskriminácie) a vytvárať adekvátne rámce a nástroje pre monitoring a evaluáciu akčného plánu.

34. Akčný plán bol v tom čase vhodný nástroj na zabezpečenie spolupráce mimovládnych organizácií so štátnymi orgánmi v danej oblasti a zabezpečila sa tak široká participácia občianskej spoločnosti na plnení cieľov akčného plánu. V rokoch 2009 – 2010 bolo podporených celkovo 59 projektov v celkovej sume cca 537 000,- Eur, ktoré sa zamerali na plnenie cieľov akčného plánu predovšetkým na regionálnej a miestnej úrovni. Viacero projektov však malo aj celoštátny dopad.

35. V roku 2011 boli projekty akčného plánu začlenené v rámci dotačného systému Úradu vlády SR na podporu a ochranu ľudských práv. V tejto schéme bolo v roku 2011 podporených celkovo 130 projektov v celkovej sume vyše 2 257 000,- Eur. Veľká väčšina projektov sa zamerala na plnenie cieľov akčného plánu či už s primárnym alebo sekundárnym dopadom.

36. Uznesením vlády č. 717/2011 zo dňa 16. 11. 2011 bol vládou SR schválený zámer vypracovania celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v SR. Cieľom danej stratégie, ktorá by mala byť predložená na rokovanie vlády SR v septembri roku 2012, je analýza a návrh ďalšieho postupu predovšetkým v tých oblastiach, ktoré sa významne a neoddeliteľne spájajú s ľudskoprávnymi hodnotami či záväzkami.

37. V navrhovanom uznesení vlády SR k materiálu sa okrem iného navrhuje aj zrušenie bodov uznesenia vlády SR č. 357/2009 z 13. mája 2009, ktoré súviseli s vypracovaním

akčného plánu predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie na ďalšie programové obdobie rokov 2012 – 2014. Vypracovaním a implementáciou danej stratégie sa nastaví verejná politika v širokom zábere ochrany a podpory ľudských práv a väčšina oblastí akčného plánu bude do nej primárne začlenená, prípadne budú predmetom aj ďalších čiastkových programov, ktoré budú na stratégiu priamo nadväzovať. Vzhľadom na túto skutočnosť nie je potrebné pokračovať v koncepte akčného plánu, keďže vo svojej podstate bude nahradený a rozšírený práve pripravovanou stratégiou.

C. Implementácia medzinárodných dohovorov v oblasti ochrany ľudských práv

38. SR podpísala v roku 2009 opčný protokol k Medzinárodnému paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, uznesením vlády SR zo dňa 13. apríla 2011 vláda vyslovila súhlas s ratifikáciou Opčného protokolu k Medzinárodnému paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach. Národná rada SR schválila uznesením č. 452 zo dňa 24. mája 2011 návrh na vyslovenie súhlasu NR SR s Opčným protokolom. Ratifikačná listina bola podpísaná prezidentom SR 31.10.2011 a následne uložená u depozitára (GT OSN).

39. SR ratifikovala Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím dňa 28. apríla 2010 a následne ho dňa 26. mája 2010 uložila u depozitára (GT OSN). Pre SR dohovor nadobudol platnosť 25. júna 2010 v súlade s článkom 45 ods. 2.

40. SR ratifikovala Opčný protokol k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím dňa 28. apríla 2010 a následne ho dňa 26. mája 2010 uložila u depozitára (GT OSN). Pre SR opčný protokol nadobudne platnosť 25. júna 2010 v súlade s článkom 13 ods. 2.

41. Dňa 28. 2. 2012 bol v Ženeve slávnostne otvorený na podpis nový Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa, ktorého prijatie iniciovala a koordinovala SR. SR koordinovala aj prípravu podpisovej ceremónie. V mene SR podpísala protokol predsedníčka vlády, podpísalo ho aj ďalších 19 krajín zo všetkých svetových regiónov.

D. Orgány oprávnené konať v prípadoch prejavov diskriminácie

Verejný ochranca práv

42. SR zakotvila vo svojom právnom poriadku inštitút ombudsmana – verejného ochranca práv v roku 2001. Postavenie verejného ochranca práv a podmienky jeho činnosti upravuje Ústava SR a zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o verejnom ochrancovi práv“). Verejný ochranca práv je nezávislý ústavný orgán, ktorý chráni základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánov verejnej správy, ak je ich konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť v rozpore s právnym poriadkom alebo princípmi demokratického a právneho štátu.

43. Pôsobnosť verejného ochranca práv na vybavenie podnetu je daná pri splnení dvoch základných podmienok a to, že ide o základné práva a slobody a druhou, že ide o konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť orgánov verejnej správy. Aby boli v kontexte diskriminačnej problematiky splnené podmienky pôsobnosti verejného ochranca práv, je potrebné, aby šlo o

diskrimináciu v spojení s porušením niektorého zo základných práv alebo slobôd, ku ktorým došlo konaním, rozhodovaním alebo nečinnosťou orgánov verejnej správy.

44. Na verejného ochrancu práv sa môže obrátiť každý, kto sa domnieva, že boli porušené základné práva alebo slobody. Nemusí ísť o porušenie základných práv a slobôd samotného podávateľa, ani nie sú ustanovené podmienky predchádzajúceho povinného vyčerpania možných opravných prostriedkov. Verejný ochranca práv môže konať aj z vlastnej iniciatívy.

45. Novelou zákona o verejnom ochrancovi práv, prijatou v roku 2011 bola rozšírená pôsobnosť verejného ochrancu práv aj na disciplinárne previnenie prokurátora.

46. Verejný ochranca práv priamo neparticipuje na tvorbe verejnej politiky a nemá právo zákonodarnej iniciatívy. Svoje poznatky a návrhy na legislatívne zmeny, vrátane podpory antidiskriminačných politík, priebežne prezentuje vo forme odporúčaní, resp. upozornení príslušným výborom Národnej rady SR, ako aj v správach o činnosti, ktoré každoročne predkladá Národnej rade SR.

47. Ak pri vybavovaní podnetu verejný ochranca práv zistí skutočnosti nasvedčujúce tomu, že zákon, iný všeobecne záväzný právny predpis alebo vnútorný predpis vydaný orgánom verejnej správy porušuje základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb, môže podať podnet na jeho zmenu alebo zrušenie príslušnému orgánu. Rovnako môže vo veciach súladu právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 Ústavy SR, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva alebo slobody alebo ľudské práva a základné slobody vyplývajúce z medzinárodnej zmluvy, ktorú SR ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, podať návrh na začatie konania pred Ústavným súdom SR.

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

48. Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (Stredisko) bolo zriadené zákonom Národnej rady SR č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva (zákon o Stredisku) s účinnosťou od 1. januára 1994, na základe medzinárodnej zmluvy medzi vládou SR a Organizáciou Spojených národov o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva.

49. Stredisko ako nezávislá právnická osoba plní nezastupiteľné úlohy v oblasti ľudských práv a základných slobôd vrátane práv dieťaťa, dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania a na základe zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „antidiskriminačný zákon“) v znení neskorších predpisov pôsobí ako jediná slovenská inštitúcia pre rovnoprávnosť, t.j. pre posudzovanie dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa antidiskriminačného zákona.

Článok 3: Zákaz rasovej segregácie a apartheidu

50. SR je zmluvnou stranou Medzinárodného dohovoru o potlačení a trestaní zločinu apartheidu, ktorý bol podpísaný v New Yorku 30. novembra 1973. Zákaz apartheidu je upravený v novom trestnom zákone pod trestným činom „nel'udskosť“. Trestný zákon prevzal tento trestný čin z predchádzajúcej právnej úpravy doslova, pokiaľ ide o popis konania. Trestný čin „nel'udskosť“ je tzv. blanketovej povahy, t.j. priamo odkazuje na Rímsky

štatút Medzinárodného trestného súdu, ktorý v čl. 7 definuje ako zločin proti ľudskosti trestný čin apartheidu.

Článok 4: Právne, administratívne a iné opatrenia na odstránenie propagandy založenej na rasovej nadradenosti, nenávisti a diskriminácie

51. Medzi vysoko aktuálne témy, ktoré začali v slovenskej spoločnosti rezonovať patria extrémizmus a prejavy intolerancie a nenávisti voči príslušníkom iných rás, národov, národnostných menšín a etnických skupín, ktoré so sebou prinášajú nebezpečenstvo priameho ohrozenia riadneho fungovania demokratickej spoločnosti.

52. Pod Radou vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť vznikol schválením štatútu dňa 27. júna 2011 Výbor na predchádzanie a elimináciu rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie (ďalej len „Výbor“), ktorý je stálym odborným orgánom Rady, a to pre otázky týkajúce sa rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu, anticiganizmu, islamofóbie, homofóbie, extrémizmu a ostatných foriem intolerancie (ďalej len „formy intolerancie“). Výbor vypracúva, sústreďuje, prerokúva a prostredníctvom svojho predsedu predkladá Rade materiály a realizuje aktivity týkajúce sa prevencie a eliminácie foriem intolerancie. Výbor má 32 členov, z čoho sú 12 zástupcovia občianskej spoločnosti a 3 nezávislí odborníci špecializujúci sa na túto oblasť. Do termínu predloženia tejto správy sa konali tri zasadnutia Výboru.

53. Rokovaniami medzi Úradom vlády SR a Ministerstvom vnútra SR bolo odsúhlasené spojenie Multidisciplinárnej integrovanej skupiny odborníkov (ďalej len „MISO“) s Výborom za účelom eliminácie duplicity riešenia problému extrémizmu a rasovo motivovanej trestnej činnosti.

54. Uznesením vlády SR č. 379/2011 bola schválená Koncepcia boja proti extrémizmu na roky 2011 - 2014, ktorá okrem iného obsahuje úlohy k zefektívneniu spolupráce so subjektmi zúčastnenými na riešení čiastkových otázok boja proti extrémizmu.

55. V roku 2009 bolo v SR evidovaných celkom 132 trestných činov s rasovým motívom. Objasnených bolo 68 trestných činov, čo je 51,52 % z celkového nápadu tejto trestnej činnosti. Zistených bolo celkom 79 páchatel'ov, z toho 4 osoby boli maloleté, 15 osôb bolo mladistvých a 23 osôb bolo pod vplyvom alkoholu.

56. Z hľadiska skladby trestnej činnosti bolo evidovaných:

- 7 prípadov násilia s rasovým motívom (hanobenie národa, rasy a presvedčenia podľa § 423 Trestného zákona);
- 9 prípadov násilia s rasovým motívom (podnecovanie k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti podľa § 424 Trestného zákona);
- 112 prípadov trestných činov proti ľudskosti (podpora a propagácia skupín smerujúcich k potlačeniu základných práv a slobôd podľa § 421, § 422 Trestného zákona, výroba extrémistických materiálov podľa § 422a Trestného zákona, rozširovanie extrémistických materiálov podľa § 422b Trestného zákona a prechovávanie extrémistických materiálov podľa § 422c Trestného zákona).

Rasovo motivovaná vražda zaznamenaná nebola.

V roku 2009 bol zaznamenaný pokles o 81 trestných činov s rasovým motívom, čo celkovo činí pokles o 38,02 % v porovnaní s rokom 2008.

57. Rasovo motivovaná trestná činnosť je páchaná v troch podobách :

- slovnými útokmi (forma psychického nátlaku);
- útokmi proti fyzickej integrite;
- graficky (mediálne).

Podstatou slovných útokov je útok na práva a slobody občanov bez priameho kontaktu s napadnutou osobou, ktorý zahŕňa slovné napadnutie sprevádzané nadávkami a vyhrážkami.

Výrazným rysom násilných útokov je narastajúca brutalita namierená voči telesnej integrite občana a jeho majetku. Spoločným rysom je agresivita prostredníctvom ktorej páchatelia vyjadrujú svoj nenávisťný postoj voči rasovej, etnickej a národnostnej odlišnosti.

Pre grafickú formu páchania je charakteristické vydávanie časopisov, vylepovanie plagátov, tvorba rôznych symbolík typických pre extrémistické skupiny. Obvyklým motívom grafických prejavov sú symboly fašizmu a nacizmu.

58. V roku 2010 bolo v SR evidovaných 79 trestných činov s rasovým motívom. Objasnených bolo 48 trestných činov, čo je 60,76 % z celkového nápadu tejto trestnej činnosti. Zistených bolo celkom 53 páchatel'ov, z toho 1 osoba bola maloletá a 10 osôb bolo mladistvých. Ďalej bolo v roku 2010 zaevidovaných 77 trestných činov extrémizmu. Objasnených bolo 47 trestných činov, čo predstavuje 61,04 % z celkového nápadu tejto trestnej činnosti. Zistených bolo celkom 51 páchatel'ov, z toho 1 osoba bola maloletá a 10 osôb bolo mladistvých.

Z hľadiska skladby trestnej činnosti bolo evidovaných:

- 71 prípadov trestných činov podpory a propagácie skupín smerujúcich k potláčaniu základných práv a slobôd podľa § 421, § 422 ods. 1, § 422b, § 422c, § 423 ods. 1 písm. a), § 423 ods. 1 písm. b) Trestného zákona;
- 2 prípady trestných činov podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti podľa § 424 ods. 1 Trestného zákona;
- 1 prípad trestného činu podnecovania, hanobenia a vyhrážania osobám pre ich príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, farbe pleti, etnickej skupine alebo pôvodu rodu podľa § 424a ods. 1 Trestného zákona.

Rasovo motivovaná vražda zaznamenaná nebola.

V roku 2010 bol zaznamenaný nárast o 24 trestných činov, čo celkovo činí nárast o 15,4 % v porovnaní s rokom 2009.

59. V roku 2011 bolo evidovaných celkom 243 trestných činov extrémizmu. Objasnených bolo 107 trestných činov, čo predstavuje 44,03 % celkového nápadu tejto trestnej činnosti. Z hľadiska skladby trestných činov extrémizmu boli evidované:

- 227 prípadov trestných činov podpory a propagácie skupín smerujúcich k potláčaniu základných práv a slobôd podľa §§ 421, 422 ods. 1, 422a, 422b, 422c, 423 ods. 1 písm. a), 423 ods. 1 písm. b) Trestného zákona;
- 6 prípadov trestných činov podnecovania k národnostnej, rasovej alebo etnickej nenávisti podľa § 424 ods. 1 Trestného zákona;
- 1 prípad trestného činu podnecovania, hanobenia a vyhrážania osobám pre ich príslušnosť k niektorej rase, národu, farbe pleti, etnickej skupine alebo pôvodu rodu podľa § 424a ods. 1 Trestného zákona;
- 5 prípadov trestného činu násillia proti skupine obyvateľ'ov podľa § 359 ods. 2 písm. a) Trestného zákona.

V roku 2011 bol zaznamenaný nárast o 166 trestných činov s rasovým motívom, čo predstavuje celkovo nárast o 127,82 % v porovnaní s rokom 2010.

60. Policajný zbor zintenzívnil svoju činnosť pri predchádzaní násillia voči Rómom, Židom a migrantom pochádzajúcim z krajín mimo Európskej únie, čo sa prejavilo aj v dôslednom monitorovaní verejných zhromaždení, ktoré boli zvolávané osobami z prostredia krajnej pravice. Pri každom verejnom zhromaždení bol zvolaný policajný koordinačný orgán, na ktorom sa zúčastňovali aj zástupcovia mesta, ktorí boli poučení kedy a za akých zákonných podmienok sa verejné konanie uskutoční. Uvedené verejné zhromaždenia boli vo väčšine prípadov zvolávané za účelom riešenia „rómskeho problému“ v súvislosti s dlhodobou predvolebnou kampaňou pravicovo orientovanou politickou stranou Ľudová strana Naše Slovensko, ktorej lídrom je Mgr. Marián Kotleba, v úzkej spolupráci s občianskym hnutím Slovenská Pospolitosť, ktorej lídrom je Marcel Urban. Taktiež išlo o reakciu na medializované konflikty medzi majoritným obyvateľstvom a rómskou minoritou (Medunice, Zlaté Moravce a pod.).

61. Všetky trestné činy extrémizmu a rasovo motivované trestné činy boli riadne zadokumentované a vyšetrované. Za účelom dôsledného dokumentovania a vyšetrovania týchto trestných činov sa konajú inštruktážno-metodické zamestnania, kde sú príslušníci Policajného zboru preškoľovaní z nových trendov páchania predmetnej trestnej činnosti, ako aj ich vyšetrovania. Pre zabezpečenie účinného boja s trestnou činnosťou extrémizmu a rasovo motivovanými trestnými činmi je na prezídiu Policajného zboru zriadený odbor extrémizmu a diváckeho násillia úradu kriminálnej polície Prezídia Policajného zboru, a na každom krajskom riaditeľstve Policajného zboru je zriadené oddelenie extrémizmu a diváckeho násillia odboru kriminálnej polície.

62. Pokiaľ ide o trestnú činnosť príslušníkov Policajného zboru Sekcia kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra SR (ďalej len „SKIS MV SR“) je v rámci Ministerstva vnútra SR odborným útvarom na úseku kontroly a inšpekčnej služby Policajného zboru. Vecne príslušným na vyšetrovanie trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru je úrad inšpekčnej služby SKIS MV SR, ktorý dôkladne vyšetruje všetky trestné činy bez ohľadu na pohlavie, rasu alebo etnický pôvod poškodených. Štatistické údaje, prípadne osobitné evidencie o počte a povahe ohlásených trestných činov motivovaných neznášanlivosťou, stíhaní, odsúdení a trestoch uložených páchatelom v tejto súvislosti, SKIS MV SR osobitne neeviduje.

63. V súvislosti so zabránením porušovania ľudských práv a slobôd príslušníkmi Policajného zboru predkladá SKIS MV SR odboru boja proti extrémizmu a diváckemu násilliu úradu kriminálnej polície prezídia Policajného zboru v súlade s článkom 14 písm. a) a b) nariadenia ministra vnútra SR č. 66/2011 o postupe útvarov Policajného zboru a útvarov Ministerstva vnútra SR v oblasti boja proti trestným činom extrémizmu a diváckemu násilliu, informáciu o prípadoch extrémizmu, ktoré realizovala vo svojej pôsobnosti.

64. Pre potreby odhaľovania, objasňovania a dokumentovania extrémistickej trestnej činnosti a pre účely preventívneho pôsobenia Policajného zboru je na Slovensku v súčasnom období identifikovaných päť základných orientácií extrémizmu:

- 1) pravicovo orientovaný extrémizmus - prezentovaný presadzovaním ideí rasizmu, fašizmu, nacizmu, neonacizmu – fungujúcich na princípe a ideológii národného socializmu;
- 2) ľavicovo orientovaný extrémizmus - prezentovaný prevažne anarchistickými, antiglobalistickými a antikorporativistickými ideami, radikálnymi ekológmi;

- 3) nábožensky orientovaný extrémizmus - prezentovaný náboženskými zoskupeniami, ktoré svojou ideológiou, názormi a z nich následne vyvíjanými aktivitami a činnosťami môžu ohrozovať život, zdravie alebo majetok osôb a porušovať všeobecne záväzné právne predpisy;
- 4) ekologický extrémizmus;
- 5) divácke násilie na štadiónoch a športových podujatiach (ako špecifická forma prejavu extrémizmu).

65. V súčasnej dobe sú pravicovo extrémistické skupiny organizované na diametrálne odlišnej úrovni v porovnaní so stavom z obdobia 90-tych rokov. V uvedenom období išlo viac o náhodné zoskupenia bez trvalejšieho zamerania a štruktúry. Verejnosť vnímala takéto osoby skôr ako výtržníkov a bitkárov. V posledných rokoch nastala kvalitatívna zmena v aktivitách subjektov smerom k radikalizácii, k snahám o rozširovanie svojej členskej základne a vo vykonávaní aktivít, ktoré sú viac sofistikované. V poslednom období členovia niektorých týchto skupín zmenili stratégiu a prešli do inej formy odporu voči spoločenskému systému a vyvíjajú aktivity ako členovia registrovaných aj neregistrovaných občianskych združení, spolkov a hnutí (napr. Slovenská pospolitosť, Nové slobodné Slovensko, Slovenské hnutie obrody, Spoločnosť Dr. Jozefa Tisu, a podobne). V rokoch 2009 a 2010 sa uskutočnilo viacero demonštrácií a pochodov pravicových extrémistov najmä na východe SR a na území hlavného mesta SR Bratislavy. Demonštráciami a pochodmi sa začali zviditeľňovať a poukazovať na rómsku problematiku.

66. Extrémistické zoskupenia využívajú isté medzery v doterajšom platnom znení zákona číslo 84/1990 Z.z. o zhromažďovaní práve. V zmysle zákona nie je možné zhromaždenie zrušiť už v jeho začiatku, resp. už v štádiu konania o jeho povolení, keďže jeho pravý zámer a dôvod sa kamufluje tým, že takéto zhromaždenie oznamuje fyzická osoba príslušnému orgánu obce, avšak tento orgán obce nepozná priamu väzbu na príslušnosť k extrémistickej skupine a deklarovaný dôvod zhromaždenia je zakrytý rôznymi inými úlohami a cieľmi navodzujúcimi jeho demokratický a spoločensko – prospešný charakter. Skutočný účel zhromaždenia býva však obsahovo iný a väčšinou nemá nič spoločné s jeho deklarovaným dôvodom a po úvodných vystúpeniach organizátorov, alebo vyobrazením rôznych hesiel a plagátov musí byť zhromaždenie ukončené za asistencie policajných zložiek.

67. Za posledné roky je v slovenskej spoločnosti evidentný nárast diváckeho násillia a prejavov extrémizmu na športoviskách a športových podujatiach. Problematika diváckeho násillia sa priamo prelína s problematikou pravicového extrémizmu a rasovej nenávisti, keďže členovia najrizikovejších futbalových fanúšikovských skupín sa pravidelne zúčastňujú demonštrácií a pochodov organizovaných extrémistickými združeniami. Všeobecne ide o osoby zaraďujúce sa medzi rasistov, fašistov a futbalových chuligánov, ktorí sa prezentujú na futbalových a hokejových štadiónoch extrémistickými ideológiami a páchaním trestnej činnosti všeobecného charakteru. Ich spoločným cieľom je boj proti represívnym zločkám a majetku, ktorý je páchaný formou vandalizmu, výtržníctva, prejavmi extrémizmu, rasizmu, xenofóbie a intolerancie. Prejavy diváckeho násillia nemajú konkrétnych vodcov alebo organizátorov, ale toto vzniká spontánne v priebehu športových (najmä futbalových a hokejových) podujatí a ide o skupinové prejavy. Pri niektorých rizikových športových podujatiach v SR dochádza najmä k lokálnym porušeniam verejného poriadku v čase a na mieste futbalového alebo hokejového zápasu, resp. zriedkavo aj iného športového podujatia pri ich transporte, na štadióne, po ich odchode – násillnostiam, výtržnostiam, vandalizmu, ktoré spôsobujú rozsiahle škody na zdraví i majetku. Vandali samozrejme spôsobia

i nepriamu škodu ako sú zdevastované dopravné prostriedky, ulice, stojace automobily, verejné priestranstvá a podobne.

68. Dňa 1. novembra 2009 vstúpilo do platnosti ustanovenie § 10 zákona Národnej rady SR č. 479 z roku 2008 o organizovaní verejných telovýchovných podujatí, športových podujatí a turistických podujatí, ktoré ukladá organizátorovi futbalových a hokejových podujatí dvoch najvyšších celoštátnych súťaží s kapacitou štadióna nad 2 000 účastníkov alebo pri organizovaní podujatí, ktoré sú označené organizátorom podujatia, obcou alebo Policajným zborom za rizikové, zriadiť pri vchodoch a východoch z priestorov pre účastníkov podujatia a v priestoroch určených pre účastníkov podujatia funkčný kamerový zabezpečovací systém, ktorý umožní identifikáciu tváre fyzickej osoby.

69. Problematika diváckeho násilia by mala byť vzhľadom na aktuálnu situáciu zapracovaná i do súčasne platného Trestného zákona ako jedna zo skutkových podstát, čo by určite umožnilo podstatne jednoduchšie a jednoznačnejšie kvalifikovať protiprávne konania, ktorých sa budú dopúšťať osoby v súvislosti s účasťou na verejných športových, ale aj nešportových podujatiach.

70. Generálna prokuratúra SR naďalej každoročne predkladá Národnej rade SR Správu o činnosti prokuratúry. V druhej časti tejto správy je vyhodnocovaná aj kriminalita na úseku extrémizmu a rasizmu. Trestným činom s problematikou extrémizmu je venovaná osobitná pozornosť. O týchto trestných veciach vedie generálna prokuratúra stálu, presnú evidenciu v rámci nariadenej správovej povinnosti vo vzťahu k podriadeným okresným a krajským prokuratúram. To znamená, že o každej trestnej veci je generálnej prokuratúre z krajskej prokuratúry predložená správa o začatí trestného stíhania alebo o vznesení obvinenia konkrétnej osobe a generálna prokuratúra túto trestnú vec sleduje.

71. Pokiaľ ide o trestno-právnu úpravu a postihovanie rasovo- motivovanej trestnej činnosti a trestných činov s extrémistickým a rasovým zameraním treba uviesť, že v novembri 2008 predložilo Ministerstvo spravodlivosti SR do legislatívneho procesu návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon číslo 300 z roku 2005 Trestný zákon v znení neskorších predpisov. Dôvodom predloženia návrhu zákona podľa predkladacej správy bola evidovaná gradácia násilných aktov spojených aj s trestnou činnosťou, ku ktorým dochádza v súčasnosti vo zvýšenej miere ako prípady výtržnickeho správania sa skupín divákov na športových podujatiach, spojených s prejavovaním názorov, resp. s propagáciou hnutí smerujúcich k potláčaniu základných práv a slobôd osôb. Ďalšími dôvodmi boli prípady podnecovania k násiliu alebo nenávisti z dôvodu rasy, farby pleti alebo národa, na verejné ospravedlňovanie genocídií, zločinov proti ľudskosti alebo vojnových zločinov, resp. ich verejné popieranie alebo vážne zľahčovanie. Súčasne Ministerstvo spravodlivosti SR navrhlo sprísniť postih na niektoré z týchto konaní, ktoré boli aj dovtedy považované za trestné činy. Návrh zákona bol prijatý 16. júna 2009 s účinnosťou od 1. septembra 2009 ako zákon číslo 257 ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300 z roku 2005 Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

72. Zákon č. 257/2009 Z. z. uvádza definíciu extrémistickej skupiny, extrémistického materiálu, osobitného extrémistického motívu, definíciu trestných činov extrémizmu ich výpočtom a súvislosťou s extrémistickým motívom, čo má nepochybne význam i vo vzťahu k posudzovaniu trestných činov s rasovou motiváciou.

73. Hoci bol do Trestného zákona vnesený pojem extrémizmus novela Trestného zákona tento pojem jednoznačne nedefinuje. Zákonodarca pojem extrémizmus vysvetľuje v podstate cez výklad iných pojmov a konkrétnych skutkových podstat. Tak napríklad pod extrémistickou skupinou na účely Trestného zákona sa rozumie spoločenie najmenej troch osôb na účely spáchania trestného činu extrémizmu.

74. Trestný zákon jednak explicitne vymenúva trestné činy s rasovou motiváciou a extrémizmom cez konkrétne skutkové podstaty, ale taktiež cez znak skutkovej podstaty, ktorým je osobitný motív je rasový prvok a extrémizmus prakticky zakotvený aj v ďalších skutkových podstatách trestných činov ako sú napríklad úkladná vražda, vražda, zabitie, ublíženie na zdraví, poškodzovanie cudzej veci, násilie proti skupine obyvateľov a proti jednotlivcovi, výtržníctvo, genocídium.

Článok 5: Práva garantované dohovorom

A. Právo na rovnaké zaobchádzanie pred súdmi a pred všetkými ostatnými orgánmi, ktoré vykonávajú súdnictvo

75. V nadväznosti na príslušné ustanovenia Ústavy zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich v znení neskorších predpisov ukladá sudcom povinnosť byť pri výkone svojej funkcie nezávislí a vykladať zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia, rozhodovať nestranné, spravodlivo, bez zbytočných prietáhov a len na základe skutočností zistených v súlade so zákonom. Sudcovia sú pri rozhodovaní viazaní len ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy a zákonom. Rovnako aj právny názor Ústavného súdu SR obsiahnutý v jeho rozhodnutí vydanom v konaní podľa čl. 125 ods. 1 ústavy na základe návrhu súdu je pre súd záväzný.

76. Ministerstvo spravodlivosti SR pripravilo rozsiahlu novelu zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich v znení neskorších predpisov (zákon č. 33/2011 Z. z.), ktorou boli zmenené a doplnené aj ďalšie právne predpisy v oblasti justície najmä č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Ich súčasťou je okrem iného rozsiahle zverejňovanie a sprístupňovanie súdnych rozhodnutí na internete, otvorené výberové konania na miesta sudcov vrátane predsedov súdov a verejné justičné skúšky. V záujme posilnenia dôvery v justíciu Ministerstvo spravodlivosti SR vypracovalo novú právnu úpravu tak, aby výberové konania na sudcov a prokurátorov boli transparentné a otvorené pre všetkých uchádzačov, ktorí spĺňajú zákonom ustanovené kritériá.

77. Okrem toho v záujme otvorenia justície verejnej kontrole je na oficiálnej webovej stránke Ministerstva spravodlivosti SR zverejnený zoznam trestných a civilných pojednávaní, ako aj pojednávaní Špecializovaného trestného súdu, ako aj zoznam všetkých sudcov SR s možnosťou elektronického vyhľadávania. Ministerstvo spravodlivosti SR z rovnakých dôvodov navrhlo zákonnú úpravu hodnotenia výkonu funkcie sudcov, ktorá určuje presné kritériá, proces a dôsledky hodnotenia práce sudcov s možnosťou straty funkcie sudcu, ak sa preukáže, že sudca nemá žiadnu spôsobilosť byť sudcom. Za účelom zvýšenia efektivity práce sudcov a súdov bolo zavedené do praxe zverejňovanie výkonnosti sudcov (ročné štatistické výkazy) ako spôsob verejnej kontroly výkonu sudcovskej funkcie.

78. V rámci posilnenia efektívneho výkonu práva na informácie, osobitne prístupu k právnym informáciám, vedie Ministerstvo spravodlivosti SR viaceré verejné registre (zoznam správcov konkurznej podstaty, zoznam znalcov, tlmočníkov a prekladateľov, zoznam mediátorov, mediačných center a mediačných vzdelávacích inštitúcií, zoznam probačných a mediačných úradníkov v trestnom práve a zoznam dražobníkov pri dobrovoľných dražbách).

79. V záujme uľahčenia prístupu obetí rasovej diskriminácie k spravodlivosti bol novelizovaný aj zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi v znení neskorších predpisov. Ostatná novela tohto zákona (č. 332/2011 Z. z.), ktorá nadobudla účinnosť 1. januára 2012, zlepšila podmienky poskytovania právnej pomoci na základe príjmu fyzických osôb v materiálnej núdzi zvýšením hornej hranice príjmu z 1,4-násobku na 1,6-násobok životného minima, ak si takáto osoba nemôže využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom

B. Právo na osobnú bezpečnosť a ochranu štátom proti násiliu a ujme na zdraví

80. V tejto oblasti nenastali v sledovanom období výraznejšie zmeny týkajúce sa ochrany pred diskrimináciou. K právnym, administratívnym a iným opatreniam na odstránenie rasovej diskriminácie vo všetkých jej formách odkazujeme na články 2 a 4 tejto správy.

C. Politické práva, najmä právo zúčastňovať sa na voľbách

81. V tejto oblasti nenastali v sledovanom období výraznejšie zmeny týkajúce sa ochrany pred diskrimináciou. K právnym, administratívnym a iným opatreniam na odstránenie rasovej diskriminácie vo všetkých jej formách odkazujeme na články 2 a 4 tejto správy.

D. Ďalšie občianske práva

Právo slobodného pobytu

82. V tejto oblasti nenastali v sledovanom období výraznejšie zmeny týkajúce sa ochrany pred diskrimináciou. K právnym, administratívnym a iným opatreniam na odstránenie rasovej diskriminácie vo všetkých jej formách odkazujeme na články 2 a 4 tejto správy.

Právo opustiť ktorúkoľvek krajinu, aj svoju vlastnú

83. V tejto oblasti nenastali v sledovanom období výraznejšie zmeny týkajúce sa ochrany pred diskrimináciou. K právnym, administratívnym a iným opatreniam na odstránenie rasovej diskriminácie vo všetkých jej formách odkazujeme na články 2 a 4 tejto správy.

Právo na štátne občianstvo

84. V tejto oblasti nenastali v sledovanom období výraznejšie zmeny týkajúce sa ochrany pred diskrimináciou. K právnym, administratívnym a iným opatreniam na odstránenie rasovej diskriminácie vo všetkých jej formách odkazujeme na články 2 a 4 tejto správy.

Právo uzavrieť manželstvo

85. V tejto oblasti nenastali v sledovanom období výraznejšie zmeny týkajúce sa ochrany pred diskrimináciou. K právnym, administratívnym a iným opatreniam na odstránenie rasovej diskriminácie vo všetkých jej formách odkazujeme na články 2 a 4 tejto správy.

Právo vlastniť majetok

86. V tejto oblasti nenastali v sledovanom období výraznejšie zmeny týkajúce sa ochrany pred diskrimináciou. K právnym, administratívnym a iným opatreniam na odstránenie rasovej diskriminácie vo všetkých jej formách odkazujeme na články 2 a 4 tejto správy.

Právo nadobúdať dedičstvo

87. V tejto oblasti nenastali v sledovanom období výraznejšie zmeny týkajúce sa ochrany pred diskrimináciou. K právnym, administratívnym a iným opatreniam na odstránenie rasovej diskriminácie vo všetkých jej formách odkazujeme na články 2 a 4 tejto správy.

Právo na slobodu presvedčenia a prejavu

88. V tejto oblasti nenastali v sledovanom období výraznejšie zmeny týkajúce sa ochrany pred diskrimináciou. K právnym, administratívnym a iným opatreniam na odstránenie rasovej diskriminácie vo všetkých jej formách odkazujeme na články 2 a 4 tejto správy.

Právo na slobodu zhromažďovania a združovania

89. V tejto oblasti nenastali v sledovanom období výraznejšie zmeny týkajúce sa ochrany pred diskrimináciou. K právnym, administratívnym a iným opatreniam na odstránenie rasovej diskriminácie vo všetkých jej formách odkazujeme na články 2 a 4 tejto správy.

Právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva

90. V tejto oblasti nenastali v sledovanom období výraznejšie zmeny týkajúce sa ochrany pred diskrimináciou. K právnym, administratívnym a iným opatreniam na odstránenie rasovej diskriminácie vo všetkých jej formách odkazujeme na články 2 a 4 tejto správy.

E. Hospodárske, sociálne a kultúrne práva

91. Medzi najčastejšie oblasti diskriminácie v SR patrí diskriminácia vo vzdelávaní, v prístupe na trh práce, v prístupe k službám, bývaniu a zdravotnej starostlivosti a to najmä vo vzťahu k etnickým menšinám, osobitne rómskej.

92. ÚSVRK v zmysle plánu práce vlády SR na rok 2011 a výzvy EÚ označovanej ako Rámec EÚ na prípravu národných stratégií pripravil dokument Stratégia SR pre integráciu Rómov do roku 2020 (ďalej len „stratégia“). Stratégia je výsledkom cieľavedomej spolupráce ÚSVRK, Svetovej banky, Rozvojového programu OSN - UNDP, Nadácie otvorenej spoločnosti - Open Society Foundation, Združenia miest a obcí Slovenska a mimovládnych organizácií. Vzniku stratégie predchádzali konzultácie v regiónoch. Stretnutia sa konali v mestách Banská Bystrica, Prešov a Košice formou okrúhlych stolov a diskusných fór s predstaviteľmi štátnej

správy, samosprávy i zástupcami mimovládneho sektora. Následne sa v Bratislave konali konzultácie s predstaviteľmi štátnej správy a organizácií pôsobiacich na centrálnej úrovni, ako aj s akademickými autoritami pôsobiacimi v tejto oblasti. Samostatný okrúhly stôl sa konal so zástupcami rómskej občianskej spoločnosti. Zámerom okrúhlych stolov bolo čo najpresnejšie definovanie základných pilierov strategického dokumentu, stanovenie jasných a reálne dosiahnuteľných cieľov v oblasti integrácie Rómov, ako aj merateľných indikátorov dosiahnutého pokroku. Stratégia ako záväzný vládny materiál vychádza z troch hlavných princípov – destigmatizácie, desegregácie a degetoizácie. Materiál tiež definuje implementačné princípy: princíp solidarity, zákonnosti, partnerstva, komplexnosti, princíp koncepcnosti, systémového prístupu a trvalej udržateľnosti, rešpektovania regionálnych a subetnických charakteristík, dodržiavanie princípu rodovej rovnosti a princíp zodpovednosti a predvídateľnosti. Rámec EU pre prípravu vnútroštátnych stratégií podnietil k zosúladeniu politik v štyroch oblastiach: vzdelávaní, zamestnanosti, zdraví a bývaní. Sú to oblasti totožné z prioritami iniciatívy Dekáda začleňovania rómskej populácie 2005 – 2015. Revidovaný národný akčný plán Dekády začleňovania rómskej populácie 2005 – 2015 na roky 2011 – 2015 schválený vládou SR (uznesenie č. 522/2011) slúžil ako východisko pre prípravu stratégie a zároveň sa stal jeho súčasťou. Vzhľadom k tomu, že sociálne vylúčenie, ktorému sú Rómovia vystavení je širokospektrálne a často aj viacnásobné, bolo nevyhnutné sformulovať prístupy aj v ďalších oblastiach: nediskriminácia, práca s verejnosťou, otázky finančného začlenenia. Rovnako v nasledujúcom období je nevyhnutné venovať pozornosť rozpracovaniu inkluzívnych politik aj v oblasti podpory menšinových práv a používania rómskeho jazyka, bezpečnosti, boja proti kriminalite, oblasti rodovej problematiky a ďalších. USVRK bude rozpracovanie uvedených oblastí realizovať v roku 2012. Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 predstavuje koncepčný materiál, ktorý definuje východiská, princípy prístupu a implementácie a dlhodobé ciele. Jeho hlavným cieľom je znižovanie rozdielov medzi majoritnou populáciou a rómskymi komunitami. Všetky ciele sú definované ako preklenie rozdielov v prístupe ku vzdelaniu, zamestnaniu, zdravotnej starostlivosti a bývaní. Samostatná časť je venovaná monitoringu a evaluácii a v tejto súvislosti aj získavaniu dát. Stratégia tiež naznačuje východiská pre programovanie EU fondov pre roky 2014 – 2020, pričom ako vhodné sa javí vytvorenie samostatného operačného programu, resp. samostatnej prioritnej osi (za podmienky možnosti kombinácie financovania z ESF a ERDF) alebo integrovanej stratégie územného rozvoja (formou integrovaných územných investícií) s cieľom riešenia špecifických potrieb území so zvýšenou koncentráciou marginalizovaných rómskych komunít. Dokument Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 bol dňa 11. januára 2012 prerokovaný a schválený uznesením vlády SR č. 1/2012.

Právo na prácu

93. V tejto oblasti nenastali v sledovanom období výraznejšie zmeny týkajúce sa ochrany pred diskrimináciou. K právnym, administratívnym a iným opatreniam na odstránenie rasovej diskriminácie vo všetkých jej formách odkazujeme na články 2 a 4 tejto správy.

Právo zakladať odborové organizácie

94. V tejto oblasti nenastali v sledovanom období výraznejšie zmeny týkajúce sa ochrany pred diskrimináciou. K právnym, administratívnym a iným opatreniam na odstránenie rasovej diskriminácie vo všetkých jej formách odkazujeme na články 2 a 4 tejto správy.

Právo na bývanie

95. Bývanie je uznané ako jedna zo základných ľudských potrieb, ktorá má byť uspokojovaná na úrovni adekvátnej celkovému stupňu sociálno-ekonomického rozvoja spoločnosti. Podľa Koncepcie štátnej bytovej politiky do roku 2015 v trhovom hospodárstve primárnu zodpovednosť za obstaranie vlastného bývania nesie občan. Predpokladom fungovania takéhoto princípu však je, aby štát vytvoril občanom vhodné podmienky na zabezpečenie bývania. Úlohou Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR (ďalej len „MDVRR SR“) ako orgánu zodpovedného za realizáciu cieľov štátnej bytovej politiky je vytvárať ekonomické a legislatívne podmienky pre dostupnosť bývania čo najširším skupinám obyvateľstva.

96. V nadväznosti na uvedené bol v roku 2010 prijatý zákon č. 443/2010 Z.z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní. Prijatý zákon stanovuje účely a výšky podpory na rozvoj bývania a zároveň definuje tzv. „sociálne bývanie“. To je definované ako bývanie obstarané s použitím verejných prostriedkov určené na primerané a ľudsky dôstojné bývanie fyzických osôb, ktoré si nemôžu obstaráť bývanie vlastným pričinením. Definícia reflektuje skutočnosť, že existujú vrstvy obyvateľstva, ktoré vzhľadom na charakter bytu ako tovaru nie sú schopné si sami obstaráť primerané bývanie. Za posudzujúce kritérium sa pritom používa všeobecný identifikátor sociálneho statusu užívateľov bytov, príjem. MDVRR SR tak pri riešení problematiky bývania pristupuje ku všetkým obyvateľom na princípe rovnakého zaobchádzania.

97. V súlade so zákonom zároveň MDVRR SR poskytuje dotácie na obstaranie nájomných bytov a technickej vybavenosti v rámci Programu rozvoja bývania. Dotácie sa poskytujú na výstavbu nájomných bytov bežného a nižšieho štandardu, ktoré sú určené hlavne pre marginalizované skupiny obyvateľstva vrátane občanov sociálne vylúčených rómskych komunít. Na rozdiel od bytov bežného štandardu, kde sa poskytuje dotácia do výšky 30%, sa na byty nižšieho štandardu poskytuje dotácia až do výšky 75% obstarávacích nákladov. Okrem toho sa poskytuje dotácia na technickú vybavenosť pre zvýšenie sociálno-kultúrnej úrovne rómskej osady až do výšky 80% obstarávacích nákladov. Súčasne existuje možnosť, aby zvyšná časť obstarávacích nákladov bola svojpomocne odpracovaná budúcimi nájomníkmi. Zapojenie budúcich nájomníkov do procesu výstavby ich bývania tak vytvára predpoklad vzniku pozitívneho vzťahu k danej nehnuteľnosti. Z uvedeného môžeme vidieť, že SR k otázke riešenia bývania obyvateľov ohrozených sociálnym vylúčením pristupuje na princípe „pozitívnej diskriminácie“.

98. V rámci Programu rozvoja bývania MDVRR SR poskytlo nasledujúce finančné prostriedky na výstavbu nájomných bytov a technickej vybavenosti pre marginalizované skupiny obyvateľstva:

Rok	Počet nájomných bytov nižšieho štandardu	Poskytnutá dotácia v Eur
2008	633	8 530 239,60
2009	314	5 065 150,00
2010	241	4 058 850,00
2011	169	2 862 680,00

Rok	Počet podporených bytov	Poskytnutá dotácia na výstavbu technickej vybavenosti pre zvýšenie sociálno-kultúrnej úrovne rómskej osady v Eur
2008	264	530 604,80
2009	50	259 050,00
2010	182	423 620,00
2011	64	96 610,00

99. Výstavba nájomných bytov nižšieho štandardu sa realizovala predovšetkým v oblastiach s najväčšou koncentráciou rómskeho obyvateľstva, konkrétne v Košickom, Prešovskom a Banskobystrickom kraji.

100. Opis situácie nachádzajúci sa v šiestej, siedmej a ôsmej periodickej správe v oblasti bývania sa v zásade nezmenil vzhľadom na rómske komunity na Slovensku. Oblasť bývania je nesporné jednou z oblastí, kde sa najviac prehlbujú rozdiely medzi rómskou a väčšinovou populáciou. Napriek faktu, že v rámci väčšinovej populácie sú skupiny znevýhodnené v rôznych oblastiach a rovnako označované ako zraniteľné, či už kvôli ekonomickému statusu alebo etnickému pôvodu, len rómske komunity na Slovensku vytvárajú osady a v nich rôzne typy neštandardných obydlií, ktoré nespĺňajú technické, ani hygienické normy. Tieto neštandardné obydlia sú často postavené na pozemkoch s neusporiadaným právnym titulom, bez stavebných povolení. Neštandardné sú aj stavebné materiály ako drevo, plech, hlina. Ďalším veľkým problémom je nedostupnosť základnej infraštruktúry ako je elektrina, prístup k pitnej vode, prístupové cesty a chodníky s verejným osvetlením, plyn, kanalizácia. Osobitným problémom v tomto smere je odvoz a nakladanie s komunálnym odpadom.

Právo na ochranu zdravia, liečebnú starostlivosť

101. Podľa § 11 ods. 1 a 2 zákona č. 576/2004 Z. z. zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 576/2004 Z. z.“) má každý právo na poskytovanie zdravotnej starostlivosti, pričom sa toto právo na poskytovanie zdravotnej starostlivosti zaručuje rovnako každému v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v zdravotnej starostlivosti ustanovenou osobitným predpisom. V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodov pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, zdravotného postihnutia, veku, majetku, rodu alebo iného postavenia.

102. V zmysle ods. 2 prílohy 4 (Etický kódex zdravotníckeho pracovníka) k zákonu č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 578/2004 Z. z.“) medzi všeobecné povinnosti zdravotníckeho pracovníka patrí aj povinnosť zachovávať život, chrániť, podporovať a obnovovať zdravie, predchádzať chorobám, mierniť utrpenie bez ohľadu na národnosť, rasu, vierovyznanie, sexuálnu orientáciu, politickú príslušnosť, spoločenské postavenie, morálnu či rozumovú úroveň a povest' pacienta.

103. V prípade, ak by dochádzalo k ich porušovaniu, dotknuté osoby majú právo obrátiť sa na Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou so žiadosťou o prešetrenie danej skutočnosti.

104. V roku 2010 boli na Ministerstvo zdravotníctva SR doručené 2 podnety, z obsahu ktorých vyplývali námietky pisateľov voči údajnému diskriminačnému konaniu, v súvislosti s poskytovaním ambulantnej zdravotnej starostlivosti zo strany ošetrojúceho lekára. Jednalo sa o podania, ktoré obsahovo navzájom súviseli, pretože ich podával manžel s manželkou.

105. V roku 2011 bola na Ministerstvo zdravotníctva SR doručená 1 sťažnosť (od toho istého pisateľa, ako v roku 2010), ktorá smerovala voči špecialistovi, ktorý poskytuje ambulantnú zdravotnú starostlivosť. Vo vzťahu k poskytnutiu informácie pisateľom zo strany Ministerstva zdravotníctva SR konštatujeme, že títo boli detailne poučení o postupe v prípade svojej ochrany vo vzťahu k nožnej diskriminácii, s uvedením konkrétnych právnych predpisov, ako i orgánov príslušných na ďalšie konanie, ak by sa rozhodli svoje práva uplatňovať súdnou cestou.

106. V rámci zabezpečenia konzistentnej aplikácie zákona č. 576/2004 Z. z., a to najmä ustanovenia, dotýkajúceho sa poučenia a informovaného súhlasu pred výkonom sterilizácie u rómskych žien, Ministerstvo zdravotníctva SR v roku 2011 roz distribuovalo do všetkých zdravotníckych zariadení na území SR vzor informovaného súhlasu v rómskom jazyku, ktorý majú plne využívať na tento účel.

107. V roku 2012 Ministerstvo zdravotníctva SR plánuje prostredníctvom písomného pokynu generálneho riaditeľa Sekcie zdravia Ministerstva zdravotníctva SR hromadne informovať všetky zdravotnícke zariadenia na území SR, resp. ich štatutárnych zástupcov, aby vo svojej pôsobnosti zabezpečili pre svojich zdravotníckych pracovníkov, najmä z odboru gynekológia a pôrodníctvo, ako aj pre zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu školenia, zamerané na dôsledné dodržiavanie ustanovenia § 6 zákona č. 576/2004 Z. z. a zároveň aj zamerané na zvýšenie povedomia o nepriaznivých dôsledkoch nelegálnej sterilizácie, resp. o trestnoprávnej zodpovednosti zdravotníckych pracovníkov za vykonanie sterilizácie bez predchádzajúceho poučenia a informovaného súhlasu osoby.

Právo na vzdelanie a školenie

108. S účinnosťou od 1. septembra 2008 vstúpil do platnosti zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 245/2008 Z. z.“), ako dlho očakávaná legislatívna norma, nosná zmena v školstve, ktorá ustanovila najmä dvojúrovňový model vzdelávacích programov, zabezpečovaný prostredníctvom štátnych vzdelávacích programov a školských vzdelávacích programov. Ďalej zákon ustanovuje princípy – zákazu diskriminácie obzvlášť segregácie, ciele, podmienky, rozsah, obsah, formy a organizáciu výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach, stupne vzdelania, prijímanie na výchovu a vzdelávanie, ukončovanie výchovy a vzdelávania, dĺžku a plnenie povinnej školskej dochádzky, a pod.

109. Okrem iného zákon č. 245/2008 Z. z. vniesol do školského prostredia niekoľko zásadných zmien:

- zaviedli sa nové princípy napr. rovnoprávnosti prístupu k výchove a vzdelávaniu so zohľadnením výchovno-vzdelávacích potrieb jednotlivca a jeho spoluzodpovednosti za svoje vzdelávanie; zákazu všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie;

zákazu používania všetkých foriem telesných trestov a sankcií vo výchove a vzdelávaní; slobodnej voľby vzdelávania s prihliadnutím na očakávania a predpoklady detí a žiakov v súlade s možnosťami výchovno-vzdelávacej sústavy; prípravy na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia a znášanlivosti, rovnosti muža a ženy, priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a náboženskej tolerancie a pod.,

- zaviedlo sa definovanie detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.

110. Práva ustanovené školským zákonom sa zaručujú rovnako každému v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania vo vzdelaní ustanovenou antidiskriminačným zákonom.

Právo na rovnakú účasť na kultúrnom dianí

111. Právo národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území SR prijímať informácie vo svojom materinskom jazyku bolo v oblasti verejnoprávneho vysielania dlhodobo legislatívne zabezpečené. Prijatím zákona č. 532/2010 Z. z. o rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov bola zriadená verejnoprávna a nezávislá inštitúcia, ktorá zabezpečuje službu verejnosti v oblasti rozhlasového a televízneho vysielania, a ktorá vznikla spojením Slovenského rozhlasu a Slovenskej televízie. Prijatím tohto zákona bola s cieľom zabezpečenia rovnomerného rozsahu vysielania vo vzťahu k počtu obyvateľov hlásiacich sa k jednotlivým národnostiam povinnosť verejnoprávneho vysielateľa vysielat obsahovo a regionálne vyvážené programy v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území SR doplnená podmienkou, aby časový rozsah vysielania zodpovedal národnostnému a etnickému zloženiu obyvateľstva SR. Súčasne bola pre verejnoprávneho vysielateľa stanovená zákonná povinnosť, aby jednou zo štyroch rozhlasových programových služieb, ktoré je povinný najmenej vysielat, bola jedna určená na vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území SR.

F. Právo prístupu na všetky miesta a na používanie všetkých služieb určených verejnosti, ako sú dopravné prostriedky, hotely, reštaurácie, kaviarne, divadlá, parky.

112. V tejto oblasti nenastali v sledovanom období výraznejšie zmeny týkajúce sa ochrany pred diskrimináciou. K právnym, administratívnym a iným opatreniam na odstránenie rasovej diskriminácie vo všetkých jej formách odkazujeme na články 2 a 4 tejto správy.

Článok 6: Ochrana pred všetkými činmi rasovej diskriminácie

113. Nový Trestný zákon ustanovil v § 12, že miesto spáchania trestného činu je každé miesto, na ktorom páchatel konal, alebo nastal alebo podľa predstavy páchatel'a mal nastať následok predpokladaný týmto zákonom. Ide o nové ustanovenie trestného zákona s mimoriadnym významom, keďže od miesta spáchania trestného činu je odvodené určenie zákonného súdu na prejednanie veci.

114. Antidiskriminačný zákon zaručuje v § 9 právo každého domáhať sa svojich práv na súde, ak sa domnieva, že je alebo bol dotknutý na svojich právach, právom chránených záujmoch alebo slobodách nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania. Môže sa najmä domáhať, aby ten, kto nedodržel zásadu rovnakého zaobchádzania, upustil od svojho konania, ak je to možné, napravil protiprávny stav alebo poskytol primerané zadosťučinenie.

115. Ak by primerané zadost'učinenie nebolo dostačujúce, najmä ak nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania bola značným spôsobom znížená dôstojnosť, spoločenská vážnosť alebo spoločenské uplatnenie poškodenej osoby, môže sa tá domáhať aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Sumu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a všetky okolnosti, za ktorých došlo k jej vzniku.

Článok 7: Opatrenia realizované v oblasti vyučovania, výchovy, kultúry a informácií na boj proti predsudkom vedúcim k rasovej diskriminácii

116. Podpredseda vlády SR pre ľudské práva a národnostné menšiny sa opakovane vyjadroval verejne ku kauzám ktoré sa dotýkali otázky spolužitia menšín a majority ako špecifických káuz, ktoré sa v tejto súvislosti objavili v médiách. Dňa 8. februára 2012 vydal vyhlásenie, v ktorom vyzval politické strany, aby pred voľbami do NR SR nepoužívali „rómsku kartu“ a aby sa zdržali zavádzajúcich téz, v duchu ktorých sú profilovaní Rómovia ako najväčší spotrebitelia štátnej sociálnej podpory. V SR sa štátna sociálna pomoc viaže výlučne na splnenie zákonných sociálno-ekonomických podmienok. Je teda prístupná všetkým občanom v rovnakej sociálnej situácii, bez ohľadu na ich etnicitu.

117. Pri týchto kauzách sa podpredseda vlády SR pre ľudské práva a národnostné menšiny snažil nastaviť systém ochrany a podpory ľudských práv tak, aby každý prípad bol zmonitorovaný, aby sa každá obeť mohla domôcť účinnej nápravy, aby ľudsko-právne inštitúcie a orgány činné v trestnom konaní fungovali spravodlivo a efektívne. Verejne sa ozval, či už išlo o prípad Hedvivy Malinovej, ktorej sa ospravedlnil, alebo o diskrimináciu sestier Samkových. Apeloval na mestské zastupiteľstvo aj primátora Rajca, aby ustúpili od zámeru inštalovať bustu Ferdinandovi Ďurčanskému, vyzýval k tolerancii a podpore Dúhového pochodu. Verejne odmietol výroky Mariána Kotlebu, ktorého však banskobystriický súd oslobodil, žiadal o spravodlivé posúdenie dôvodov na vydanie ruskými úradmi obvinených Čechencov, reagoval aj na prípad segregácie rómskych detí v škole v Šarišských Michaľanoch, či na podozrenie z týrania v reedukačnom centre v Spišskom Hrhove.

118. Podpredseda vlády SR uvítal tiež rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva o krutosti a nehumánosti sterilizácie rómskych žien bez ich súhlasu.

119. Problematike politických prejavov s xenofóbnym obsahom sa na svojom zasadnutí venovala Rada vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť. Na svojom piatom zasadnutí v dňoch 20. a 27. februára 2012 prijala vyhlásenie k postupom a vyjadreniam politických strán v predvolebnej kampani, v ktorom vyzvala politické strany, aby sa vo svojej predvolebnej kampani zdržali konaní, ktoré môžu viesť k znižovaniu ľudskej dôstojnosti, ktoré môžu nabádať k porušovaniu ľudských práv, k diskriminácii, k intolerantným prejavom; otvorene odsúdila rasistické a sexistické billboardy, ktoré sa objavili v predvolebnej kampani; vyzvala orgány činné v trestnom konaní, aby v tomto duchu urýchlili konali a Ústrednú volebnú komisiu, aby uvedené skutočnosti prešetrila a vyvodila dôsledky.

120. ÚSVRK je v štádiu prípravy Akčného plánu (ďalej len „AP“) práce s verejnosťou, ktorý bude tvoriť samostatný, no integrálny komponent Stratégie pre integráciu Rómov do roku 2020. Tento AP má za cieľ bojovať proti hlboko zakoreneným predsudkom a mýtom

spájajúcimi sa s predstavami o Rómoch. AP by mal ďalej podporovať inkluzívne prístupy, vzdelávania a expertízy. A to najmä podporou inkluzívneho správania voči Rómom. Primárnymi cieľovými skupinami v tomto úsilí by mali byť predstavitelia samosprávy, pedagógovia, zdravotnícki pracovníci, zložky zapojené do výkonu spravodlivosti (prokuratúra, polícia, súdnictvo) a novinári. V neposlednom bode je to vytvorenie prointegračnej platformy. Hlavnými aktérmi v pro-integračnej platforme sú ÚSVRK, Úrad vlády SR, príslušné ministerstvá (Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo hospodárstva SR), orgány územnej samosprávy, polícia. Ďalšími rozhodujúcimi aktérmi sú organizácie občianskej spoločnosti, ktoré dokážu sprostredkovať kvalitnú a rýchlu spätnú väzbu a zdieľajú hodnoty kampane.

A. Vzdelávanie

121. MŠVVaŠ SR venuje intenzívnu pozornosť realizácii Plánu výchovy k ľudským právam („PVLĽP“) v rezorte školstva na roky 2005 – 2014, ktorý je založený na troch nosných pilieroch vrátane tvorby obsahu vzdelávania. Za realizáciu PVLĽP zodpovedá MŠVVaŠ SR – sekcia regionálneho školstva. Gestorom je Štátny pedagogický ústav, ktorý je zároveň koordinátorom plnenia navrhovaných úloh, realizovaných v spolupráci s Metodicko-pedagogickým centrom a jeho regionálnymi pracoviskami v SR, Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie, Štátnou školskou inšpekciou, Ústavom informácií a prognóz školstva, Štátnym inštitútom odborného vzdelávania a mimovládnyimi organizáciami, ktoré spolupracujú s priamo riadenými organizáciami. Nosnou časťou NPVLĽP sú tieto základné okruhy riešenia s ich vnútornými väzbami: - Ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov - Vydávanie metodických materiálov a učebných textov (v roku 2011 bolo vypracovaných 16 materiálov. napr. Možnosti a obmedzenia psychologickéj diagnostiky rómskych detí. Metodický materiál pre centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, vypracovaného Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie.) - Monitorovací a hodnotiaci systém rozsahu a kvality výučby k ľudským právam MŠVVaŠ SR - sekcia regionálneho školstva každoročne sleduje plnenie prijatých úloh a následne zostavuje plán aktivít na ďalší kalendárny rok s ich účelovým finančným zabezpečením (rozpočtovým opatrením).

122. Justičná akadémia ponúkla v uplynulých rokoch viacero vzdelávacích aktivít ako seminárov, workshopov a konferencií (v roku 2011 115 podujatí, v roku 2010 109 podujatí, v roku 2009 129 podujatí). Akadémia zabezpečuje vzdelávanie prostredníctvom svojich zamestnancov a pedagogického zboru podľa schváleného ročného študijného plánu na základe obsahovej náplne vzdelávania určenej generálnym prokurátorom SR a Súdnou radou SR po dohode s ministrom spravodlivosti, v ktorom nechýba ani problematika rasovo a xenofóbne motivovaných trestných činov.

123. V rámci svojho študijného plánu akadémia aj naďalej v rokoch 2008 – 2012 realizovala odborné semináre a prednášky zamerané predovšetkým na aktuálnu problematiku ochrany ľudských práv, rasovo motivovanú trestnú činnosť a problematiku diskriminácie v širšom kontexte pri prednáškach z oblasti psychológie.

124. V dňoch 29. až 30. júna 2011 sa uskutočnil seminár s názvom „Rasovo motivované, extrémistické trestné činy – rozhodovacia prax súdov; obchodovanie s ľuďmi – aplikačná prax“ určený pre sudcov a prokurátorov. Seminára sa zúčastnili domáci lektori (z Krajského

súdu v Košiciach, Úradu vlády SR, Úradu kriminálnej polície prezídia Policajného zboru) a zahraničná lektorka (zástupkyňa Úradu pre demokratické inštitúcie a ľudské práva OBSE vo Varšave p. Carolyn Bys). Počet účastníkov tohto podujatia zo SR bol 37 osôb (z toho bolo 5 sudcov, 12 prokurátorov, 8 právnych čakatel'ov prokuratúry, 10 vyšších súdnych úradníkov a 2 asistenti sudcu Najvyššieho súdu SR).

125. V súvislosti s opatreniami realizovanými v oblasti výchovy, kultúry a informácií na boj proti predsudkom vedúcim k rasovej diskriminácii Zbor väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „zbor“) zabezpečoval systematické vzdelávanie príslušníkov zboru v oblasti ľudských práv so zreteľom na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, antisemitizmu, xenofóbie a ostatným prejavom intolerancie prostredníctvom systematického odborného vzdelávania príslušníkov zboru. Všetci príslušníci zboru sú oboznamovaní s príslušnými základnými právnymi predpismi, medzinárodnými zmluvami v súlade s novou Koncepciou príslušníkov zboru a zamestnancov zboru na roky 2004 -2015, ktorá je verejne prístupná na webovej stránke zboru (www.zvjs.sk). V uvedenej koncepcii vzdelávania príslušníkov zboru a zamestnancov zboru na roky 2004 -2015 sa predmetná problematika vyučuje v predmete Základy práva. V základnom odbornom vzdelávaní príslušníkov zboru sa jej venuje 5 vyučovacích hodín, z toho 3 vyučovacie hodiny sú venované problematike rómskeho etnika. Špecializované odborné vzdelávanie ďalej rozširuje túto problematiku o 2 hodiny v predmete Väzenské systémy a väzenské organizácie.

126. Ministerstvo spravodlivosti SR je vydavateľom druhého vydania publikácie „Slovak-English Text of Selected Provisions of Act No. 300/2005 Coll. Criminal Code as amended, Act No. 301/2005 Coll. Code of Criminal Procedure as amended and Other Acts Implementing International Humanitarian Law into the Legal Order of the Slovak Republic“. Publikácia je výsledkom pokračujúcej spolupráce s Medzinárodným výborom Červeného kríža (ICRC) a Ústredným sekretariátom Slovenského Červeného kríža v Bratislave. Okrem iného obsahuje slovensko-anglický preklad dvanástej hlavy osobitnej časti Trestného zákona (nazvanej „Trestné činy proti mieru, proti ľudskosti, trestné činy terorizmu, extrémizmu a trestné činy vojnové“) a niektorých ustanovení všeobecnej časti Trestného zákona (vrátane ustanovení o definícii pojmov osobitný motív, extrémistické trestné činy, extrémistický materiál atď.).

B. Kultúra

127. Dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva je zameraný na posilnenie rovnosti príležitostí v oblasti kultúry znevýhodnených skupín obyvateľstva s cieľom odbúravať materiálne i mentálne bariéry (predsudky a stereotypy) v prístupe ku kultúrnym hodnotám. Jeho cieľom je vytvárať podmienky na zviditeľňovanie a prezentáciu špecifickej kultúry znevýhodnených skupín obyvateľstva a predchádzať tak diskriminácii a všetkým formám násilia. Každoročne sa v rámci programu prerozdeli cca 300 000 € (roky 2009 – 2011, na rok 2012 bola vyčlenená suma 375 000 €). Ministerstvo kultúry SR plní prostredníctvom predmetného programu aj záväzky (dočasné vyrovnávacia opatrenia) vyplývajúce rezortu kultúry z tzv. antidiskriminačného zákona. O podporu v rámci dotačného programu sa môžu uchádzať subjekty zabezpečujúce starostlivosť o rozvoj kultúrnych potrieb znevýhodnených skupín - osôb so zdravotným postihnutím, starších ľudí, marginalizovaných rómskych komunit, zraniteľných skupín detí a mládeže, žien, ľudí bez domova, ľudí bez práce, migrantov a pod. Zámerom programu je tiež vytváranie podmienok na zviditeľňovanie a prezentáciu špecifickej kultúry znevýhodnených skupín obyvateľstva.

128. Dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva je v súčasnosti etablovaným a stabilným finančným nástrojom MK SR, ktorý umožňuje naplňať kultúrne potreby marginalizovaných skupín obyvateľstva. Podpora sa realizuje prostredníctvom kultúrnych aktivít občianskych združení – živej kultúry, ako aj vydávaním periodickej a neperiodickej tlače zameranej na predchádzanie diskriminácie a rovnosť príležitostí v oblasti kultúry.

129. Projekty podporené z dotačného systému MK SR – programu Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva rozširujú kultúrne práva ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením a tiež smerujú k prevencii a eliminácii všetkých foriem násillia a prispievajú tak k rozvoju tolerancie a multikultúrneho prostredia v slovenskej spoločnosti. Prostredníctvom tohto nástroja MK SR tiež každoročne realizuje a vyhodnocuje opatrenia zamerané na antidiskriminačné kultúrne aktivity, ktoré sú súčasťou strategického vládneho dokumentu Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerance na obdobie rokov 2009 – 2011.

III. Informácie o plnení odporúčaní Výboru na odstránenie rasovej diskriminácie k šiestej, siedmej a ôsmej periodickej správe SR

130. *Odporúčanie č. 7: Výbor vzal na vedomie poskytnuté údaje o etnickom zložení obyvateľstva a hlavných menšinách žijúcich v zmluvnej strane dohovoru, je však znepokojený rozdielmi v štatistikách týkajúcich sa počtu príslušníkov rómskej menšiny v rámci obyvateľstva. Výbor tiež so znepokojením eviduje nedostatok sociálno-ekonomických údajov poskytnutých v aktuálnej správe a zdôrazňuje dôležitosť a význam, ktoré takýmto údajom pripisuje.*

131. ÚSVRK sa pri príprave revidovaných akčných plánov v rokoch 2010-2011 ako aj pri príprave Stratégie pre integráciu Rómov do roku 2020 (ďalej len „Stratégia“) intenzívne venoval otázkam zberu etnických dát v spolupráci s externými partnermi. Vývoj v oblasti cielených verejných politík zameraných na rómsku populáciu je na pozadí nedostatku etnických dát komplikovaný. Požiadavka mať presné dáta, ktoré by sa dali rozložiť podľa etnických charakteristík sa už niekoľko rokov priamo aj nepriamo objavuje v takmer všetkých koncepčných vládnych dokumentoch. Získavanie údajov o životných podmienkach a diskriminácii sa v uplynulých rokoch na Slovensku saturovalo monitorovacími sondami európskych inštitúcií a špecializovanými, najmä sociologickými výskumami v rómskom prostredí. Tieto výskumy iniciovali a realizovali výskumné inštitúcie, akademické pracoviská, európske inštitúcie, mimovládne a medzinárodné organizácie. Monitorovacie správy európskych inštitúcií poskytli čiastkové dáta o špecifických oblastiach života rómskej populácie. Mapovanie rómskych komunít na Slovensku – ATLAS rómskych komunít 2004 (ďalej len „atlas“) je založený na predpoklade, že marginalizované rómske komunity žijú v určitých priestorových celkoch, enklávach, či už vo vnútri obcí, na ich okraji alebo v segregovaných osídleniach, a preto je možné monitorovanie a mapovanie rómskych komunít. Takýto postup nie je v rozpore s princípmi zakotvenými v Ústave SR, a je v súlade s normami na ochranu osobných údajov, pretože mapovanie neskúma etnickú identitu jednotlivcov, ale robí iba akýsi „inventár“ osídlení.

132. Zisťovania o životných podmienkach rómskych domácností v roku 2005 a následne v roku 2010 realizované Rozvojovým programom OSN (ďalej len „UNDP“) a Svetovou bankou vychádzali z teritoriálneho prístupu pri identifikácii cieľovej skupiny. Vďaka detailným údajom o rómskych osídleniach z atlasu bolo možné rozdeliť rómske domácnosti do troch základných

skupín podľa miery integrácie s majoritnou populáciou za účelom porovnania niektorých demografických a socioekonomických parametrov. Výraznou slabinou pre tvorbu, následnú implementáciu a evaluáciu politík a opatrení vo vzťahu k rómskej komunite sú chýbajúce kvalitné, validné údaje a dáta. Vnímajúc nedostatok dát o rómskych komunitách, ako jednej zo systémových a legislatívnych prekážok brániacej v zlepšení situácie, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR pristúpilo k spolupráci s organizáciou UNDP a v roku 2010 spolu začali realizovať projekt „Štatistické sledovanie životných podmienok vybraných cieľových skupín“, ktorý je zameraný na získanie štatistických dát o životných podmienkach rómskej komunity.

133. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 obsahovalo okrem otázky etnicity po prvýkrát aj dve otázky ohľadom jazykov národnostných menšín a to v kategóriách jazyk najčastejšie používaný na verejnosti a jazyk najčastejšie používaný v domácnosti. Toto je považované za veľký prínos, pretože samoidentifikácia prostredníctvom používaného jazyka je menej stigamitizujúca ako národnostná samoidentifikácia, ktorá v prípade Sčítania domov a bytov neumožňovala viacnásobnú identitu. Výsledky použitia týchto otázok prinieslo pozitívne výsledky.

134. *Odporúčanie č. 8: Výbor berie na vedomie výrazné zameranie zmluvnej strany dohovoru na boj proti extrémizmu a xenofóbii, domnieva sa však, že ostatné formy extrémizmu si zasluhujú obdobnú pozornosť (čl. 1).*

135. Pozri články 51-74

136. *Odporúčanie č. 9: Výbor berie na vedomie, že Komisia na koordináciu postupu pri odstraňovaní rasovo motivovanej trestnej činnosti bola nahradená multidisciplinárnou skupinou expertov na koordináciu všetkých činností štátnych orgánov zmluvnej strany dohovoru zapojených do boja proti rasovej diskriminácii, ako aj na spoluprácu s mimovládnyimi organizáciami.*

137. Pozri články 51-53

138. *Odporúčanie č. 10: Výbor vyjadruje svoje znepokojenie nad skutočnosťou, že právne predpisy, programy a postupy zmluvnej strany dohovoru zamerané na odstránenie rasovej diskriminácie nie sú v plnej miere implementované. Výbor vyjadruje poľutovanie nad nedostatkom informácií o uplatňovaní antidiskriminačného zákona na súdoch (čl. 2 a 5).*

139. Ochrany pred diskrimináciou sa domáhali v sledovanom období podaním tzv. antidiskriminačnej žaloby na všeobecné sudy na základe príslušných ustanovení zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) viaceré fyzické osoby, osobitne rómskeho etnického pôvodu. Napr. SR prijala na zaujatie stanoviska prostredníctvom Výboru na odstránenie rasovej diskriminácie, resp. Úradu Vysokého komisára OSN pre ľudské práva (OHCHR) v Ženeve sťažnosť troch občanov rómskeho etnického pôvodu na porušenie príslušných ustanovení Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie (ICERD). Uvedená sťažnosť, reg. pod č. 49/2011 v CERD) je podľa stanoviska Ministerstva spravodlivosti SR zo 14. 2. 2012 prijateľná, pričom Ministerstvo spravodlivosti SR poskytlo MZV SR zároveň stanovisko k meritu veci, ktoré boli postúpené Výboru na odstránenie rasovej diskriminácie.

140. Antidiskriminačný zákon zaručuje v § 9 právo každého domáhať sa svojich práv na súde, ak sa domnieva, že je alebo bol dotknutý na svojich právach, právom chránených záujmoch alebo slobodách nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania. Môže sa najmä domáhať, aby ten, kto nedodržel zásadu rovnakého zaobchádzania, upustil od svojho konania, ak je to možné, napravil protiprávny stav alebo poskytol primerané zadost'učinenie. Ak by primerané zadost'učinenie nebolo dostačujúce, najmä ak nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania bola značným spôsobom znížená dôstojnosť, spoločenská vážnosť alebo spoločenské uplatnenie poškodenej osoby, môže sa tá domáhať aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Sumu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a všetky okolnosti, za ktorých došlo k jej vzniku.

141. V rámci administratívneho práva sa podľa ustanovenia § 49 ods. 1 písm. a) a f) zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, ktorý trestajú priestupky proti občianskemu spolunažívaniu, priestupku sa dopustí ten, kto

a) inému ublíži na cti tým, že ho urazí alebo vydá na posmech;

b) inému z nedbanlivosti ublíži na zdraví,;

c) úmyselne uvedie nesprávny alebo neúplný údaj pred štátnym orgánom, pred orgánom obce alebo pred organizáciou za účelom získania neoprávnenej výhody;

d) úmyselne naruší občianske spolunažívanie vyhrázaním ujmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obvinením z priestupku, schválnosťami alebo iným hrubým správaním;

e) od iného násilím sám alebo za pomoci ďalších osôb vymáha majetkové práva alebo práva z nich vyplývajúce, o ktorých sa domnieva, že mu patria bez vykonateľného rozhodnutia príslušného orgánu;

f) napomáha osobnou účasťou násilnému vymáhaniu majetkových práv alebo práv z nich vyplývajúcich, hoci na ich vymáhanie niet vykonateľného rozhodnutia príslušného orgánu.

142. Za priestupok podľa písm. a) možno uložiť pokutu do 33 eur, za priestupok podľa písm.

b) až d) a písm. f) pokutu do 99 eur a za priestupok podľa písm. e) pokutu do 331 eur.

143. *Odporúčanie č. 11: Hoci výbor oceňuje prijatie osobitných opatrení na zvýhodnenie rómskej menšiny v mnohých oblastiach, výbor je naďalej znepokojený pokračujúcou marginalizáciou a neistou socioekonomickou situáciou príslušníkov tejto menšiny a diskrimináciou, ktorej musia čeliť vrátane diskriminácie v oblasti vzdelávania, bývania, zdravotnej starostlivosti a zamestnania (čl. 2 a 5).*

144. Stratégie pre integráciu Rómov do roku 2020 obsahuje komponent špecifikujúci ambície a postupy pri zavádzaní Monitorovacích a evaluačných (ďalej len „MaE“) postupov. ÚSVRK je ako koordinátor procesu implementácie stratégie a iniciátor rámca MaE v spolupráci so všetkými partnermi – orgánmi štátnej správy a samosprávy, občianskou spoločnosťou, vedeckými inštitúciami, medzinárodnými organizáciami a Rómami primárne zodpovedný za monitorovanie stratégie na úrovni jednotlivých politík, programov a projektov.

145. ÚSVRK osobitne rieši špecifickú problematiku marginalizovaných rómskych komunít. Jej zámerom je posilnenie spolupráce, efektívnejšej koordinácie činností a finančných zdrojov smerujúcich k zlepšeniu životných podmienok príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít. Realizácia cieľov sa uskutočňuje prostredníctvom národných projektov, dopytovo - orientovaných projektov a lokálnych stratégií komplexného prístupu, ktorý sa uplatňuje v šiestich operačných programoch (Regionálny OP, OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia, OP

Vzdelávanie, OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, OP Životné prostredie, OP Zdravotníctvo). Uvedené operačné programy sú spolufinancované zo štrukturálnych fondov EÚ v programovom období r. 2007-2013.

146. Odporúčanie č. 12: *Výbor víta kroky podniknuté na predchádzanie a boj proti rasovo motivovanému násiliu vrátane uzákonenia prísnejších trestov v trestnom zákone, ako aj založenie medziministerskej pracovnej skupiny poverenej implementáciou Akčného plánu predchádzania všetkým formám diskriminácie. Výbor je však naďalej znepokojený zvýšeným počtom rasovo motivovaných útokov vrátane antisemitského násilia a násilia zameraného proti Rómom a migrantom pochádzajúcim zo štátov mimo Európskej únie, ktoré v niektorých prípadoch páchajú neonacistické skupiny skinhedov (čl. 4, 5 ods. (b) a 7).*

147. Pozri články 51-74

148. Odporúčanie č. 13: *Výbor je naďalej znepokojený pretrvávaním predsudkov a negatívnych postojov voči Rómom v zmluvnej strane dohovoru a vyjadruje svoje znepokojenie nad rasistickými vyhláseniami v prejavoch verejných činiteľov a politických strán smerujúcich proti tejto menšine. Vzhľadom na správy o negatívnych politických prejavoch proti maďarskej menšine výbor vyjadruje svoje poľutovanie nad nedostatkom informácií v tomto smere (čl. 4 a 7).*

149. Pozri články 116-120

150. Odporúčanie č. 14: *Výbor oceňuje, že zmluvná strana dohovoru vykonáva povinné školenie v oblasti ľudských práv pre policajtov, ako aj pravidelné kontroly policajtov, ďalej že ustanovuje policajných špecialistov pre rómske komunity a vykonáva ďalšie opatrenia. Výbor je však naďalej znepokojený správami o policajnej brutalite voči príslušníkom rómskej menšiny vrátane jej neplnoletých príslušníkov, počas zatýkania alebo počas väzby. Je taktiež znepokojený nízkym zastúpením Rómov v policajných zboroch (čl. 5 ods. (b) a (e)).*

151. Ako už bolo uvedené v texte k odporúčaniu č. 12., SKIS MV SR je v rámci Ministerstva vnútra SR odborným útvarom na úseku kontroly a inšpekčnej služby Policajného zboru. Z hľadiska riadiacich väzieb je priamo podriadená ministrovi vnútra SR. Vecne príslušným na vyšetrovanie trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru je úrad inšpekčnej služby SKIS MV SR, ktorý vyšetruje všetky trestné činy bez ohľadu na pohlavie, rasu alebo etnický pôvod poškodených. Sekcia venuje náležitú pozornosť podaniam smerujúcim voči príslušníkom Policajného zboru, najmä v prípadoch, kedy tento vykonáva služobný zákrok alebo úkon voči osobám inej národnosti, etnika a podobne. Podania sú dôsledne preverované a vyšetrované a zisťuje sa možný rasový motív, pričom o každom podaní je zákonom upraveným spôsobom rozhodnuté. Vyšetrovanie a skrátene vyšetrovanie trestných činov spáchaných príslušníkmi Policajného zboru vykonáva v súlade s Trestným poriadkom a Trestným zákonom. Dozor nad dodržiavaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní vykonáva príslušná prokuratúra v súlade so zákonom č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“). Každé vydané rozhodnutie vyšetrovateľa Policajného zboru, ako aj povereného príslušníka Policajného zboru vo veci samotnej je dôsledne preskúmané vecne a miestne príslušnou prokuratúrou v súlade so zákonom o prokuratúre.

152. Pokiaľ ide o odporúčanie podniknúť ďalšie kroky na zvýšenie zastúpenia Rómov v Policajnom zbore, a to napríklad prijatím osobitných opatrení na ich nábor uvádzame nasledovné. Podmienky prijatia uchádzača do Policajného zboru sú upravené v § 14 a nasl. zákona č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže SR a Železničnej polície v znení neskorších predpisov. Podľa § 14 ods. 1 tohto zákona policajtom môže byť každý štátny občan SR, ktorý splní podmienky uvedené v tomto ustanovení. To znamená, že každý slovenský občan má rovnaké právo byť prijatý do Policajného zboru, ak splní ustanovené podmienky. O tom, ktorý konkrétny uchádzač bude do Policajného zboru prijatý, rozhoduje minister vnútra SR a ním určený nadriadený. O prijatí, resp. neprijatí do služobného pomeru rozhoduje príslušný nadriadený výlučne na základe výsledkov dosiahnutých uchádzačom v prijímacom konaní a podľa voľných miest na príslušnom útvare. Z uvedeného vyplýva, že do Policajného zboru sa vykonáva výber a nie nábor.

153. Podľa § 2a predmetného zákona práva ustanovené týmto zákonom sa zaručujú rovnako všetkým občanom pri vstupe do štátnej služby v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v pracovno-právnych a obdobných právnych vzťahoch ustanovenou antidiskriminačnom zákone. V súlade s uvedeným sa pri prijatí do služobného pomeru príslušníka Policajného zboru posudzujú uchádzači na základe rovnakých kritérií, pričom sa nesmie zisťovať ich rasový pôvod. Z tohto hľadiska preto nie je ani možné štatisticky vykázať, aký počet Rómov je v Policajnom zbore.

154. *Odporúčanie č. 15: Výbor síce víta zásadu non-refoulement (t.j. zásadu zákazu vyhostenia alebo vrátenia), ktorú zmluvná strana dohovoru presadzuje v praxi, má však obavy, že niektoré osoby nemali možnosť realizovať svoje právo žiadať o azyl a boli odovzdané úradom susednej krajiny (čl. 5 ods. (b)).*

155. Pozri články 12-24

156. *Odporúčanie č. 16: Výbor víta rôzne opatrenia prijaté zmluvnou stranou dohovoru na zabezpečenie rovnakého prístupu rómskych detí ku kvalitnému vzdelávaniu, no zároveň opakuje svoje predchádzajúce obavy z de facto segregácie rómskych detí vo vzdelávaní. Vyjadruje svoje znepokojenie z neprimerane vysokého zastúpenia rómskych detí medzi žiakmi špeciálnych škôl a tried pre deti s mentálnym postihnutím. Výbor obzvlášť znepokojuje proces rozhodovania o umiestnení detí do takýchto špeciálnych škôl, ktorý pravdepodobne nezohľadňuje kultúrnu identitu a osobitné problémy, ktorým čelia Rómovia. (čl. 2, 3 a 5 ods. (e))*

157. ÚSVRK v rámci svojej pôsobnosti koordinuje verejné politiky vo vzťahu k rómskym (v prevažnej miere marginalizovaným) komunitám. V roku 2010 sa pod jeho gesciou začal revidovať Národný akčný plán dekády rómskeho začleňovania na roky 2005 - 2015. Vláda SR schválila jeho revidovanú verziu na roky 2011 - 2015 uznesením č. 522/2011 zo dňa 10. augusta 2011. MŠVVaŠ SR intenzívne spolupracovalo s ÚSVRK na tvorbe revízie Národného akčného plánu Dekády začleňovania rómskej populácie 2005 – 2015 za oblasť vzdelávania. V prioritě Vzdelávanie je pre rezort školstva stanovených 6 základných cieľov s opatreniami a konkrétnymi úlohami. Spolu je ich 68. Úlohy k tejto oblasti sú zahrnuté v cieľi č. 6. Riešiť problematické otázky výchovy a vzdelávania v špeciálnych školách a školských zariadeniach vrátane školského poradenstva a prevencie. Opatrenie č. 6.1. Zabezpečiť čo najvyššiu presnosť a dôsledne využívať kontrolný mechanizmus pri procese testovania a

zaradovania detí do špeciálneho vzdelávania Aktivita 6.1.1. Po prvom roku školskej dochádzky a následne podľa potreby vykonávať rediagnostiku žiakov s diagnostikovaným ľahkým mentálnym postihnutím a umožniť vykonávanie diagnostiky a rediagnostiky aj v prostredí bežnom pre dieťa – t.j. škola, materská škola, komunitné centrum a pod. Aktivita 6.1.2. Pri podozrení na diskriminačný postup pri diagnostickom vyšetrení rómskeho žiaka zabezpečiť prostredníctvom ŠŠI kontrolné vyšetrenie, ktorého cieľom bude preveriť proces a výsledky pôvodného testovania; odporúčame, aby kontrolné vyšetrenie uskutočňoval psychológ z nezávislého poradenského zariadenia, ktorý ovláda problematiku špecifických podmienok pri testovaní rómskych detí Aktivita 6.1.3. Metodické a supervízne pôsobenie poradenských zariadení určených na plnenie tejto úlohy podľa § 130 ods. 10 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zamerať na dôsledné usmerňovanie odborných zamestnancov poradenských zariadení, vedúce k vylúčeniu možnosti diskriminácie pri diagnostikovaní detí zo SZP Aktivita 6.1.4. Zabezpečiť komplexné posúdenie schopností žiaka, ktoré bude podkladom pre individuálny vzdelávací program (ak bude pre žiaka potrebný) alebo jeho prijatie do základnej školy (so súhlasom rodičov) najneskôr v 3. ročníku Aktivita 6.1.5. Prehodnotiť duálny systém psychologického poradenstva (CPPP a CŠPP) Aktivita 6.1.6. Zvýšiť kontrolu kvality výchovy a vzdelávania v štandardných triedach, v ktorých sú integrovaní žiaci so ŠVVP.

158. Okrem revízie Národného akčného plánu Dekády rómskeho začleňovania bol ÚSVRK ustanovený aj kontaktným bodom pre vypracovanie Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020 podľa rámca EÚ pre vnútroštátne stratégie pre integráciu Rómov do roku 2020. Táto Stratégia bola dňa 11. januára 2012 schválená unesením vlády SR č. 1/2012.

159. MŠVVaŠ SR pravidelne usmerňuje školy a školské zariadenia prostredníctvom Pedagogicko-organizačných pokynov na príslušný školský rok, v ktorých sa odporúča uplatňovať v školách a školských zariadeniach zákaz všetkých foriem diskriminácie a segregácie, eliminovať problémy žiakov pochádzajúcich z marginalizovaných skupín, ktoré komplikujú proces ich prijímania do bežných škôl a školských zariadení, zaradovania do bežných tried a následný výchovno-vzdelávací proces, vytvárať vhodné podmienky na ich vzdelávanie v školách a triedach spolu s majoritnou populáciou, v školách, ktoré vzdelávajú deti a žiakov zo SZ, prijímať opatrenia na zlepšenie dochádzky, správania a vzdelávacích výsledkov a pri výchove a vzdelávaní týchto detí a žiakov vytvárať vhodné individuálne podmienky.

160. Na podnet MŠVVaŠ SR Štátna školská inšpekcia dlhodobo, každoročne plní úlohu s cieľom zistiť stav a úroveň starostlivosti o žiakov zo SZP v základných a stredných školách v priebehu komplexných inšpekcií. Pri komplexných inšpekciách v základných školách pre žiakov s mentálnym postihnutím vždy kontroluje osobnú dokumentáciu žiakov, vstupnú špeciálnopedagogickú diagnostiku a jej výsledky, správnosť zaradenia žiakov do daného typu školy. V prípade pochybností o správnosti zaradenia žiada o rediagnostiku a sleduje postup až po prípadné preradenie žiaka do iného typu školy. Vykonáva inšpekčné úlohy zamerané okrem iného na prijímanie žiakov do prvého ročníka špeciálnej ZŠ a zaradovanie detí zo SZP do špeciálnej základnej školy. ŠŠI bude aj v ďalších školských rokoch pokračovať v už uvedených inšpekčných činnostiach s rozšírením sledovania segregácie – zintenzívnenie kontroly segregáčnych postupov v ZŠ. Na základe požiadavky ministerstva sa bude ŠŠI zameriavať na školy, kde je vyššia koncentrácia detí zo SZP; zintenzívni kontrolu a pomoc riaditeľom/školám; vo výchovno-vzdelávacom procese bude sledovať dodržiavanie

nediskriminačného prístupu k žiakom zo SZP, resp. k žiakom z marginalizovaných rómskych komunít. ŠŠI by si mala vypracovať vnútornú metodiku na zisťovanie prípadov, ktoré by mohli byť posudzované ako segregácia na etnickom základe. Bude poskytovať sekcii regionálneho školstva pravidelné informácie o konkrétnych zistených prípadoch. Ďalej ŠŠI zintenzívni kontrolu správnosti prijímania žiakov do špeciálnych základných škôl a aktívnejšie bude využívať aj možnosti nariadenia rediagnostiky v prípade podozrenia na nesprávne stanovenú diagnózu mentálne postihnutie.

161. MŠVVaŠ SR pripravovanou novelou zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zavedie povinnú rediagnostiku pre všetkých žiakov, ktorí boli zaradení do vzdelávacieho programu pre žiakov so zdravotným znevýhodnením a to po prvom roku povinnej školskej dochádzky a v nasledujúcich ďalších dvoch rokoch. Uvedeným opatrením sa zabezpečí prehodnotenie potenciálu dieťaťa po jednoročnom až trojročnom systematickom špeciálnopedagogickom pôsobení na jeho vývin v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu a ďalšej špeciálnopedagogickej starostlivosti. Ak sa dôvod na vzdelávanie žiaka podľa vzdelávacieho programu pre žiakov so zdravotným znevýhodnením na základe výsledkov rediagnostiky vylúči, forma vzdelávania žiaka bude zmenená. Keďže povinnosť vykonávať rediagnostiku v taxatívne určenom období a nie na základe indikácie zo strany učiteľa školy, odborného zamestnanca poradenského zariadenia alebo rodiča dieťaťa, je možné zaviesť len zákonom, ministerstvo vydáva prostredníctvom Pedagogicko-organizačných pokynov na školský rok 2012/2013 pre školy, školské zariadenia a ich zriaďovateľov odporúčenie vykonať rediagnostiku žiakov zaradených do vzdelávania podľa vzdelávacieho programu pre žiakov so zdravotným znevýhodnením po prvom roku povinnej školskej dochádzky, s vyššie uvedeným cieľom. Poznamenávame, že na účely uplatnenia uvedeného pokynu nie je možné cieľovú skupinu špecifikovať iným spôsobom, než sme uviedli, nakoľko je potrebné zachovať rovnosť prístupu ku všetkým deťom patriacim do kategórie zdravotne znevýhodnených. V dôsledku systematického špeciálnopedagogického pôsobenia môže totiž každé dieťa so zdravotným znevýhodnením preukázať posunutie svojho potenciálu pozitívnym smerom a to bez ohľadu na to, či pochádza zo sociálne málopodnetného alebo štandardného prostredia. Povinnou rediagnostikou v určených termínoch sa vylúči subjektívne posudzovanie dôvodu na jej vykonanie. Dôležité bude určiť aj ďalšie opatrenia, s využitím ktorých žiak vo vzdelávaní podľa vzdelávacieho programu určeného pre žiakov hlavného prúdu školstva, bude úspešný a nebude zlyhávať. Na identifikáciu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb, ktoré je potrebné deťom naplňať počas ich školskej dochádzky, slúžia diagnostické postupy. Z dôvodu potreby ich spresňovania pre deti znevýhodnené jazykovo alebo s nedostatočne vyvinutými sociálnymi zručnosťami, bol vyvinutý a do praxe zavedený nový diagnostický nástroj pre túto cieľovú skupinu. Dodržiavanie podmienok určených všeobecne záväznými právnymi predpismi, aby v špeciálnej škole neboli vzdelávaní žiaci, u ktorých by odborná diagnostika nepreukázala jednoznačne zdravotné znevýhodnenie, či už mentálne postihnutie alebo iný dôvod na zaradenie žiaka do tejto kategórie žiakov, má za úlohu sledovať a vyvodzovať následné opatrenia Štátna školská inšpekcia, s dôrazom na deti pochádzajúce zo sociálne málopodnetného prostredia a rómskych komunít. Zámerom rezortu školstva je vyvinúť ďalšie spoľahlivé diagnostické nástroje a postupy zamerané na identifikáciu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb rómskych detí, ako aj dosiahnutie zabezpečovania takej kontroly zo strany Štátnej školskej inšpekcie, ktorá bude zameraná na overenie správnosti postupu pri úvodnom diagnostikovaní dieťaťa a jeho rediagnostike.

162. V roku 2008 bola MŠVVaŠ SR vyhlásená výzva na rozvojové projekty zameraná na „E-vzdelávanie pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia 2008“. Bolo schválených 25 projektov s realizáciou v základných školách v celkovej sume 4 938 000,- Sk. Rozvojový projekt E-vzdelávanie pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a žiakov so zdravotným znevýhodnením 2009 bol zameraný na inováciu vyučovania s využívaním informačných a komunikačných technológií. Bolo schválených 33 projektov v pridelennej sume 199 164,- €, pričom táto suma bola pomerným dielom k počtu projektov rozdelená takto: • 21 projektov so zameraním na žiakov zo SZP v sume 134 669,- € • 12 projektov so zameraním pre žiakov so zdravotným znevýhodnením v sume 64 495,- €. Dňom 15.2.2012 bola na webovej stránke MŠVVaŠ SR vyhlásená výzva na rozvojový projekt „Podpora vytvárania pozitívnej sociálnej klímy a motivácie v multikultúrnych triedach základných škôl“ pre zriaďovateľov základných škôl vo výške 60 500,- EUR. Žiadosť o poskytnutie finančných prostriedkov na realizáciu rozvojového projektu predkladá zriaďovateľ školy prostredníctvom príslušného krajského školského úradu do 23. marca 2012 s označením na obálke „Pozitívna sociálna klíma“. Krajský školský úrad predloží žiadosti Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR v termíne do 23. apríla 2012. Prioritnou oblasťou podpory sú aktivity prispievajúce k eliminácii nežiaduceho javu, akým je priestorové, organizačné, fyzické a symbolické vylúčenie alebo oddelenie rómskych žiakov v dôsledku ich etnickej príslušnosti (často v kombinácii so sociálnym znevýhodnením) od ostatných žiakov. Oblasťou podpory v rámci obnovy výchovy a vzdelávania je vytváranie multikultúrnych tried (hlavne v prvých ročníkoch) s cieľom postupného vytvárania pozitívnej sociálnej klímy v škole. Ďalšou oblasťou podpory je zlepšovanie materiálne – technického vybavenia takýchto tried s cieľom zvyšovania kvalitatívnych podmienok výchovno-vzdelávacieho procesu, všestranného rozvoja osobnosti žiakov, ako aj ich socializácie a integrácie do spoločnosti. Súčasťou podpory je spolupráca s mimovládnyimi organizáciami pracujúcimi v tejto oblasti, ktorých partnerstvo v projekte je nevyhnutnou podmienkou na zapojenie sa do výzvy.

163. K bodu 16 písmenu c) predmetného odporúčania a v kontexte neprávoplatného rozhodnutia Okresného súdu v Prešove o segregácii rómskych žiakov v Základnej škole s materskou školou v Šarišských Michaľanoch, organizuje ÚSVRK pracovnú skupinu, ktorej cieľom je pripraviť inkluzívny plán. Aj keď si plne uvedomujeme limity všeobecnej aplikácie konkrétnych výstupov tejto pracovnej skupiny, chceme dosiahnuť, aby z nej vzišli určité princípy, ktoré si budú môcť osvojiť aj ďalšie školy s vysokým podielom detí zo SZP/MRK.

164. V rámci Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť bola okrem iných zriadená Pracovná skupina pre oblasť inkluzívneho vzdelávania. Cieľom pracovnej skupiny je mainstreamovanie témy inkluzívneho vzdelávania, zmyslom ktorého je koncepčne ovplyvniť tvorbu legislatívy v oblasti školstva z pohľadu medzinárodných ľudskoprávných záväzkov Slovenskej republiky a nových európskych trendov v tejto oblasti a vytváranie platformy pre presadzovanie inkluzívneho vzdelávania zacieleného na sprístupnenie kvalitného vzdelávania pre všetkých bez ohľadu na okolnosti, ktoré nemôžu ovplyvniť (rasový alebo etnický pôvod, socioekonomické zázemie, zdravotné znevýhodnenie a iné) v súčinnosti s rozvojom nevyhnutných podmienok v podobe výchovy a vzdelávania k ľudským právam, globálneho vzdelávania a interkultúrneho dialógu. Dôvodom zriadenia pracovnej skupiny bola potreba uvedomenia si celospoločenskej dôležitosti tejto prierezovej problematiky. Benefity inkluzívneho vzdelávania sú vedecky prakticky nespochybniteľne dokázané. Jedným z nezanedbateľných prínosov je ekonomická výhodnosť. Pracovná skupina je zložená zo zástupcov/zástupkýň Úradu vlády SR, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR a jeho priamo riadených organizácií, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny

SR, Ministerstva zahraničných vecí SR, Slovenského národného strediska pre ľudské práva, mimovládnych organizácií a zástupcov/zástupkyň pedagogickej a akademickej obce. Doposiaľ sa na Úrade vlády SR uskutočnili tri zasadnutia pracovnej skupiny, v rámci ktorých boli vypracované čiastkové expertízy v problematike inkluzívneho vzdelávania z pohľadu rôznych cieľových skupín a prijaté odporúčania a závery. Expertízy boli vypracované cez prizmu kľúčových princípov, benefitov a praktických opatrení. Jedným z odporúčaní pracovnej skupiny bol návrh na členstvo Slovenskej republiky v Európskej agentúre pre rozvoj vzdelávania osôb so špeciálnymi vzdelávacími potrebami, ktorý vláda SR schválila uznesením č. 682 zo dňa 2. novembra 2011 od roku 2012. Nosnou filozofiou agentúry je inklúzia osôb so špeciálnymi vzdelávacími potrebami do škôl hlavného vzdelávacieho prúdu. Zdôrazňuje sa tiež úloha škôl samostatne zriadených pre žiakov/žiačky so špeciálnymi vzdelávacími potrebami ako zdrojových, vzdelávacích a metodicko-poradenských centier. Rada vlády pre ľudské práva prijala dňa 20. februára 2012 uznesenie č. 38 k problémom segregácie a k potrebe inkluzívneho vzdelávania. V uznesení rada zobrala na vedomie prvostupňové rozhodnutie súdu týkajúce sa postupu Základnej školy s materskou školou v Šarišských Michalovciach pri umiestňovaní detí rómskej etnickej príslušnosti do oddelených tried; rada poukázala na skutočnosť, že v zmysle školského zákona je jedným z najdôležitejších princípov výchovy a vzdelávania zákaz všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie; na potrebu legislatívneho vymedzenia pojmov segregácia a inklúzia v antidiskriminačnom zákone, v školskom zákone a v ďalšej relevantnej legislatíve; na potrebu vypracovania usmernení na identifikáciu, monitoring a odstraňovanie segregácie rôznych zraniteľných skupín v rôznych situáciách a konkrétnych plánov inkluzívneho vzdelávania pre rôzne cieľové skupiny žiakov/žiačok a študentov/študentiek so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, najmä Rómov/Rómiek, osôb žijúcich v marginalizovanom prostredí sociálneho vylúčenia, osôb so zdravotným postihnutím, príslušníkov/príslušníčiek národnostných menšín, cudzincov/cudzieniek a migrantov/migrantiek a pre rôzne situácie, v ktorých sa uvedené cieľové skupiny môžu ocitnúť, pričom osobitosti cieľových skupín by sa mali zohľadniť pri vytváraní inkluzívneho školského prostredia; na potrebu prijatia systémových verejných politík v oblasti inkluzívneho vzdelávania vrátane sociálnych politík; rada odporučila vláde SR poveriť vecne príslušných členov iniciovať zaradenie realizácie navrhovaných odporúčaní do plánu svojich úloh; pri realizácii uvedených úloh vychádzať zo záverov a odporúčaní prijatých Pracovnou skupinou Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť pre oblasť inkluzívneho vzdelávania schválených radou; rada uložila predsedovi rady oboznámiť členky a členov vlády SR s predmetným uznesením rady.

165. *Odporúčanie č. 17: Výbor víta kroky podniknuté na odstránenie diskriminácie voči Rómom v oblasti bývania vrátane zapojenia splnomocnenca vlády pre rómske komunity a Nadácie Milana Šimečku s cieľom zabrániť nútenému vysťahovaniu. Výbor má však naďalej obavy ohľadne de facto segregácie, núteného vysťahovania, ako aj iných foriem diskriminácie týkajúcej sa bývania, ktorej je rómska menšina vystavená. Výbor je taktiež znepokojený podmienkami bývania v mnohých segregovaných sídliskách a oblastiach. Taktiež so znepokojením poznamenáva, že zmluvná strana dohovoru uviedla autonómiu stavebných úradov alebo samosprávnych orgánov na miestnej úrovni ako významnú prekážku odstránenia diskriminácie v prístupe k sociálnym bytom, ktoré zmluvná strana dohovoru dotuje (články 2, 3 a 5 ods. (e)).*

166. Opis situácie nachádzajúci sa v šiestej, siedmej a ôsmej periodickej správe v oblasti bývania sa v zásade nezmenil vzhľadom na rómske komunity na Slovensku. Oblasť bývania je

nesporne jednou z oblastí, kde sa najviac prehlbujú rozdiely medzi rómskou a väčšinovou populáciou. Napriek faktu, že v rámci väčšinovej populácie sú skupiny znevýhodnené v rôznych oblastiach a rovnako označované ako zraniteľné, či už kvôli ekonomickému statusu alebo etnickému pôvodu, len rómske komunity na Slovensku vytvárajú osady a v nich rôzne typy neštandardných obydlií, ktoré nespĺňajú technické, ani hygienické normy. Tieto neštandardné obydlia sú často postavené na pozemkoch s neusporiadaným právnym titulom, bez stavebných povolení. Neštandardné sú aj stavebné materiály ako drevo, plech, hlina. Ďalším veľkým problémom je nedostupnosť základnej infraštruktúry ako je elektrina, prístup k pitnej vode, prístupové cesty a chodníky s verejným osvetlením, plyn, kanalizácia. Osobitným problémom v tomto smere je odvoz a nakladanie s komunálnym odpadom.

167. Situáciu čiastočne rieši Program rozvoja bývania, ktorý schválila vláda SR a realizuje sa od roku 1998. V rámci tohto programu MDVRR SR poskytuje dotácie na obstaranie nájomných bytov bežného a nižšieho štandardu, obstaranie technickej vybavenosti a taktiež aj na odstránenie systémových porúch bytových domov. Tento program sa v súčasnosti riadi zákonom č. 443/2010 Z. z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní. Na základe tohto programu bolo v SR postavených takmer 2 900 bytov. Napriek unikátnosti programu v strednej a východnej Európe nemožno o programe tvrdiť, že je univerzálnym riešením otázky bývania rómskych komunít a stále má svoje limity. Je v záujme Slovenska tento program udržať a pokiaľ možno vylepšiť.

168. Poslednou problematikou je problematika sociálneho bývania ako služby. Bývanie je oblasť, na ktorú ide najväčšia časť výdavkov domácností. Definícia sociálneho bývania sa prvýkrát objavila v roku 2010. Mestá a obce ako prvoradí poskytovatelia sociálnych služieb budú musieť častejšie svojim občanom hľadať možnosti riešenia ich bytovej situácie, a to i v čase obmedzených obecných rozpočtov.

169. V súvislosti s odporúčaním č. 27 o diskriminácii Rómov k Medzinárodnému dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie uvádzame, že oddelenie matrík a hlásenia pobytu odboru všeobecnej vnútornej správy Ministerstva vnútra SR okamžite reaguje na situácie súvisiace s evidenciou pobytu, pri ktorých by sa malo vyskytnúť porušenie zákona.

170. Evidenciu obyvateľov upravuje zákon č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov SR a registri obyvateľov SR v znení neskorších predpisov. Uvedená právna norma presne definuje podmienky potrebné na evidenciu pobytu. Zároveň obsahuje ustanovenie, že v prípade ak ohlasovňa alebo zariadenie sociálnych služieb nespĺnia svoje povinnosti, zabezpečí bezodkladne splnenie uvedených povinností okresné riaditeľstvo Policajného zboru, v ktorého územnom obvode je ohlasovňa alebo sídlo zariadenia sociálnych služieb.

171. V prípade ak ohlasovňa pobytu odmieta prihlásiť na trvalý pobyt osobu, ktorá spĺňa všetky zákonom predpísané náležitosti, môže žiadateľ požiadať príslušné okresné riaditeľstvo Policajného zboru o vykonanie príslušného úkonu.

172. *Odporúčanie č. 18: Výbor je naďalej znepokojený pre tvrdenia o sterilizáciách rómskych žien bez ich informovaného súhlasu, hoci berie na vedomie uistenia delegácie, že počas vykazovaného obdobia neboli vykonávané. Oceňuje prijatie nových právnych predpisov zakazujúcich sterilizácie a predpisujúcich "informovaný súhlas" pacientov s takýmto zákrokom vrátane zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, avšak berie na vedomie*

aj informácie o údajnej nekonzistentnej aplikácii tohto zákona zo strany zdravotníckeho personálu (čl. 5 ods. (b) a (e) a čl. 6).

173. Platný zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2006, ustanovuje za trestné a sankcionuje „neoprávnené odoberanie orgánov, tkanív a buniek a nezákonnú sterilizáciu“ a v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou sprísňuje trestnoprávny postih.

174. Podľa § 159 ods. 2 až 4 Trestného zákona kto neoprávnenne sterilizuje fyzickú osobu, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až osem rokov. Odňatím slobody na sedem rokov až dvanásť rokov sa páchateľ potrestá, ak spácha tento čin z osobitného motívu, ktorým sa rozumie okrem iného aj spáchanie trestného činu z národnostnej, etnickej alebo rasovej nenávisti alebo nenávisti z dôvodu farby pleti. Odňatím slobody na desať rokov až pätnásť rokov sa páchateľ potrestá, ak týmto činom spôsobí ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť.

175. V súlade s § 160 ods. 2 Trestného zákona odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa potrestá ten, kto neoprávnenne sebe alebo inému zadováži z mŕtvej osoby orgán, tkanivo alebo bunku závažnejším spôsobom konania alebo z osobitného motívu, t. j. vrátane z národnostnej, etnickej alebo rasovej nenávisti alebo nenávisti z dôvodu farby pleti.

176. Platný zákon o odškodňovaní obetí násilných trestných činov (č. 215/2006 Z. z. v znení zákona č. 79/2008 Z. z.) umožňuje jednorazové finančné odškodnenie osôb poškodených násilnými trestnými činmi, ktorým bola v dôsledku úmyselných násilných trestných činov spôsobená ujma na zdraví, bez akejkoľvek diskriminácie vrátane rasovej diskriminácie, diskriminácie z dôvodu farby pleti alebo diskriminácie z iných dôvodov. Súčasný stav legislatívy SR v tomto smere zodpovedá medzinárodným záväzkom SR vyplývajúcim z predmetného dohovoru.

177. Zákon o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (č. 576/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov) (ďalej len „zákon o zdravotnej starostlivosti z roku 2004“) nadobudol platnosť 1. novembra 2004 a účinnosť 1. januára 2005. Ustanovenie § 6 tohto zákona sa týka poučenia a informovaného súhlasu pacienta. Podľa § 6 ods. 1 je ošetrujúci zdravotnícky pracovník povinný informovať osoby uvedené nižšie o účele, povahe, následkoch a rizikách poskytnutia zdravotnej starostlivosti, o možnostiach voľby navrhovaných postupov a rizikách odmietnutia poskytnutia zdravotnej starostlivosti, ak tento zákon neustanovuje inak. Povinnosť informovať sa vzťahuje *inter alia* na osobu, ktorej sa má zdravotná starostlivosť poskytnúť, alebo aj inú osobu, ktorú si táto osoba určila, alebo zákonného zástupcu alebo opatrovníka, ak osobou, ktorej sa má zdravotná starostlivosť poskytnúť, je maloleté dieťa, osoba pozbavená spôsobilosti na právne úkony alebo osoba s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony a vhodným spôsobom aj osobu nespôsobilú dať informovaný súhlas. Podľa § 6 ods. 2 je ošetrujúci zdravotnícky pracovník povinný poskytnúť poučenie zrozumiteľne, ohľaduplne, bez nátlaku, s možnosťou a dostatočným časom slobodne sa rozhodnúť pre informovaný súhlas a primerane rozumovej a vôľovej vyspelosti a zdravotnému stavu osoby, ktorú má poučiť. Podľa § 6 ods. 3 každý, kto má právo na takéto poučenie, má aj právo poučenie odmietnuť. O odmietnutí poučenia sa urobí písomný záznam. Podľa § 6 ods. 4 je informovaný súhlas preukázateľný súhlas s poskytnutím zdravotnej starostlivosti, ktorému predchádzalo poučenie podľa zákona o zdravotnej starostlivosti z roku 2004. Informovaný súhlas sa

vyžaduje *inter alia* v prípade sterilizácie. Každý, kto má právo dať informovaný súhlas, má aj právo informovaný súhlas kedykoľvek slobodne odvolať.

178. Ustanovenie § 40 tohto zákona znie:

„Sterilizácia

(1) Sterilizácia na účely tohto zákona je zabránenie plodnosti bez odstránenia alebo poškodenia pohlavných žliaz osoby.

(2) Sterilizáciu možno vykonať len na základe písomnej žiadosti a písomného informovaného súhlasu po predchádzajúcom poučení osoby plne spôsobilej na právne úkony alebo zákonného zástupcu osoby nespôsobilej dať informovaný súhlas alebo na základe rozhodnutia súdu na základe žiadosti zákonného zástupcu.

(3) Poučenie predchádzajúce informovanému súhlasu sa musí poskytnúť spôsobom ustanoveným v § 6 ods. 2 a musí zahŕňať informácie o

a) alternatívnych metódach antikoncepcie a plánovaného rodičovstva;

b) nožnej zmene životných okolností, ktoré viedli k žiadosti o sterilizáciu;

c) medicínskych dôsledkoch sterilizácie ako metódy, ktorej cieľom je nezvratné zabránenie plodnosti;

d) možnom zlyhaní sterilizácie.

(4) Žiadosť o sterilizáciu sa podáva poskytovateľovi, ktorý sterilizáciu vykonáva. Žiadosť o sterilizáciu ženy posudzuje a sterilizáciu vykonáva lekár so špecializáciou v špecializačnom odbore gynekológia a pôrodnictvo, žiadosť o sterilizáciu muža posudzuje a sterilizáciu vykonáva lekár so špecializáciou v špecializačnom odbore urológia.

(5) Sterilizáciu nemožno vykonať skôr ako 30 dní po informovanom súhlase.”

179. Z hľadiska uvedených právnych garancií ochrany ľudských práv vrátane ochrany pred nezákonnými sterilizáciami v SR je potrebné uviesť niektoré základné fakty týkajúce sa genézy prípadu, a to aj s ohľadom na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské v prípade V.C. proti SR z 8. novembra 2011.

180. Dňa 23. januára 2003, ako reakciu na publikáciu Centra pre reprodukčné práva a Poradne pre občianske a ľudské práva „Telo i duša: Násilné sterilizácie a ďalšie útoky na reprodukčnú slobodu Rómov na Slovensku“ (ďalej len „správa Telo a duša“), sekcia ľudských práv a menšín Úradu vlády SR podala podnet na začatie trestného stíhania v súvislosti s údajnými nezákonnými sterilizáciami viacerých rómskych žien. Trestné konanie bolo vedené Úradom justičnej a kriminálnej polície Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Žiline. Trestné stíhanie bolo napokon právoplatne zastavené z dôvodu, že v súvislosti so sterilizáciou žien rómskeho pôvodu nedošlo k spáchaniu trestného činu.

181. Po uverejnení správy „Telo i duša“ Ministerstvo zdravotníctva SR určilo kontrolnú skupinu znalcov s cieľom vyšetriť údajné nezákonné sterilizácie a segregáciu rómskych žien.

182. Podľa správy Ministerstva zdravotníctva SR z 28. mája 2003 predloženej Výboru Národnej rady SR pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien bolo preskúmaných 3500 chorobopisov sterilizovaných žien a cca. 18 000 chorobopisov žien po cisárskom reze, a to za uplynulých 10 rokov.

183. Frekvencia sterilizovaných žien na Slovensku predstavovala len 0.1% žien v reprodukčnom veku. V európskych štátoch je to od 20 do 40%. Dôvodom nízkeho počtu

sterilizácií na Slovensku bola predovšetkým skutočnosť, že zákrok nebol všeobecne používaný ako forma antikoncepcie.

184. Vzhľadom na absenciu oficiálnych štatistických údajov v zdravotníckych zariadeniach týkajúcich sa etnického pôvodu pacientov mohla skupina znalcov posúdiť situáciu týkajúcu sa rómskych žien len nepriamo. V tých regiónoch, kde bolo možné nepriamo posúdiť podiel rómskych žien, frekvencia sterilizácií a cisárskych rezov bola u rómskej populácie výrazne nižšia ako u zvyšku populácie. Frekvencia sterilizácií bola štatisticky nevýznamne vyššia v Prešovskom kraji a Košickom kraji, ako v ostatných krajoch Slovenska.

185. Skupina znalcov dospela k záveru, že v nemocniciach, ktoré kontrolovala nedošlo k spáchaniu zločinu genocídy alebo segregácii rómskej populácie. Všetky prípady sterilizácií boli založené na zdravotných indikáciách. V niekoľkých prípadoch zistila určité nedostatky v zdravotnej starostlivosti a porušenie sterilizačnej vyhlášky (také, ako nesplnenie administratívnych úkonov). Akokoľvek, tieto sa dotkli celej populácie rovnako bez ohľadu na etnický pôvod pacientok. Nemocnice, v ktorých sa zistili administratívne pochybenia, prijali opatrenia za účelom ich odstránenia.

186. V žiadnej z nemocníc, ktoré navštívili znalci, neexistovali osobitné izby pre rómske ženy; všetkým pacientkam bola poskytnutá zdravotná starostlivosť za rovnakých podmienok bez akejkoľvek diskriminácie. Vďaka situácii existujúcej v predchádzajúcich desaťročiach, lekársky personál a jednotlivci neboli v rovnakom postavení, pokiaľ ide o zodpovednosť za udržanie a zlepšenie zdravotného stavu jednotlivcov. Uvedené sa odzrkadlilo najmä v obmedzených právach a povinnostiach jednotlivca v oblasti zdravotnej starostlivosti. Boli odporučené opatrenia, ktoré mali zabezpečiť, aby bola jednotlivcom poskytnutá nevyhnutná informácia umožňujúca im dať informovaný súhlas so zákrokom alebo ho odmietnuť.

187. Jednotlivé žiadosti o lekárske zákroky mali byť uskutočnené právne relevantným spôsobom umožňujúcim dotknutým osobám vyjadriť svoju vlastnú slobodnú vôľu po získaní adekvátnej informácie.

188. Opatrenia odporučené v správe spočívali v zmene právnych pravidiel týkajúcich sa sterilizácie s cieľom zabezpečenia ich súladu s *inter alia* Dohovorom o ľudských právach a biomedicíne, ktorý Slovensko ratifikovalo. Správa tiež obsahovala súbor odporúčaní v oblasti vzdelávania lekárskeho personálu zameraného na „kultúrne rozdiely v regiónoch so zvýšenou koncentráciou rómskych komunít“. Za účelom vzdelávania rómskej populácie v oblasti zdravotnej starostlivosti, Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave v spolupráci s Ministerstvom zdravotníctva SR vytvorila sieť asistentov zdravotnej starostlivosti, ktorí získali špeciálny výcvik a pôsobili v rómskych osadách.

189. Prijaté legislatívne opatrenia, s účinnosťou od 1. januára 2005 zosúladiť práva pacientov s medzinárodnými štandardmi. Ženy údajne dotknuté pochybeniami v súvislosti so sterilizáciou ku ktorej došlo pred 1. januárom 2005 majú možnosť domáhať sa odškodnenia pred všeobecnými súdmi SR v občianskom súdnom konaní. Pred vnútroštátnymi súdmi prebieha päť takýchto konaní. Šesť ďalších konaní právoplatne skončilo. V troch z nich boli žalobkyne úspešné.

190. Dňa 8. novembra 2011 vyhlásil Európsky súd pre ľudské práva rozsudok v prípade V.C. proti SR. Sťažovateľka bola sterilizovaná 23. augusta 2000 počas hospitalizácie v Nemocnici

s poliklinikou Prešov bezprostredne po tom, ako porodila druhé dieťa cisárskym rezom. Lekári považovali zákrok za nevyhnutný vzhľadom na to, že možné tretie tehotenstvo predstavovalo vážne riziko pre jej život a život jej dieťaťa, najmä riziko ruptúry maternice.

191. Vnútroštátne občianskoprávne súdy pri posudzovaní prípadu sťažovateľky dospeli k záveru, že sterilizácia bola u nej vykonaná v súlade s vtedy platnou právnou úpravou, a že bola nevyhnutná z dôvodu jej zdravotného stavu. Európsky súd pre ľudské práva vo svojich záveroch o porušení hmotnej časti článku 3 a článku 8 Dohovoru identifikoval nedostatky v právnej úprave týkajúcej sa informovaného súhlasu a pri výkone sterilizácií, na ktoré už v minulosti poukázali medzinárodné orgány a vnútroštátni znalci a ktoré viedli v roku 2004 k prijatiu novej právnej úpravy, zákonu o zdravotnej starostlivosti. Uvedené sa prejavilo aj v prípade sterilizácie sťažovateľky, ku ktorej došlo v auguste 2000.

192. Európsky súd pre ľudské práva neskonštatoval, že na Slovensku sa vykonávali „nútené sterilizácie rómskych žien“ a uviedol, že neexistuje dôkaz o tom, že by bolo úmyslom lekárskeho personálu zlé zaobchádzanie so sťažovateľkou, avšak skonštatoval, že lekársky personál konal s veľkou neúctou k právu sťažovateľky na autonómiu a rozhodovaniu sa v postavení pacienta. Zároveň poukazujeme na významné závery formulované Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý nepotvrdil závažné obvinenia o organizovanej politike sterilizácií rómskych žien na Slovensku pre ich etnický pôvod vznesené zo strany právnych zástupkýň sťažovateľky, ktorým naša krajina dlhodobo čelí na medzinárodnej úrovni. Európsky súd pre ľudské práva pri posudzovaní námietky sťažovateľky podľa článku 14 Dohovoru obsahujúceho zákaz diskriminácie z akéhokoľvek dôvodu poznamenal, že dostupné informácie dostatočne nepreukazovali, že lekári postupovali pri výkone sťažovateľkinej sterilizácie v zlej viere, že ich správanie bolo úmyselne rasovo motivované alebo že sterilizácia v skutočnosti bola súčasťou všeobecnej organizovanej štátnej politiky v SR. Z analogických dôvodov Európsky súd pre ľudské práva dospel k záveru o neporušení článku 3 Dohovoru v jeho procesnej časti a odlíšil predmetný prípad od tých, v ktorých vyžadoval, aby vnútroštátne orgány začali trestné konanie zo svojej vlastnej iniciatívy po tom, ako sa dozvedeli o prípade. Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva nedošlo ani k porušeniu článku 13 Dohovoru zaručujúceho právo na vnútroštátny prostriedok nápravy, nakoľko sťažovateľka mala možnosť za účelom preskúmania svojho prípadu obrátiť sa na občianskoprávne súdy na dvoch stupňoch konania a následne na ústavný súd. Okrem toho mohla, ale neiniciovala trestné konanie podaním trestného oznámenia. Napokon Európsky súd pre ľudské práva dospel k záveru, že článok 13 Dohovoru nemôže byť interpretovaný spôsobom, že vyžaduje všeobecný prostriedok nápravy vo vzťahu k vnútroštátnej právnej úprave v takom rozsahu, v akom to tvrdila sťažovateľka, že jej sterilizácia a následné zamietnutie mali pôvod v nedostatku primeraných záruk vo vnútroštátnej právnej úprave.

193. Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť prijala dňa z 20. februára 2012 uznesenie č. 37 k prípadom nezákonných sterilizácií žien. V uznesení vyjadrila ľútosť nad zásahom do práv sťažovateľky spojeným s výkonom sterilizácie v auguste 2000, o ktorom vyhlásil rozsudok Európsky súd pre ľudské práva (prípady V. C. proti Slovenskej republike) v novembri 2011, v ktorom bolo zistené porušenie článku č. 3 (zákaz ponižujúceho a neľudského zaobchádzania a článku č. 8 (právo na súkromie) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a nad akýmikoľvek ďalšími prípadmi nezákonných sterilizácií, ku ktorým mohlo v minulosti z dôvodu nedostatočnej právnej úpravy, prípadne konkrétnych zlyhaní v praxi dôjsť. Rada poverila Výbor pre rodovú rovnosť a Výbor pre predchádzanie a elimináciu rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem

intolerancie vypracovať odborné podklady k prijatiu stanoviska k problematike reprodukčného zdravia a k správe komisára Hammarberga. V danom uznesení zároveň rada odporučila vláde SR - za účelom napĺňania základných ľudskoprávných dokumentov a zjednotenia postupu v praxi zo strany zdravotníckych zariadení pri vykonávaní sterilizácií – zabezpečiť vypracovanie návrhu vyhlášky Ministerstva zdravotníctva SR o postupoch pri vytváraní podmienok garantujúcich poskytnutie informovaného súhlasu na vykonanie sterilizácie zo strany dotknutých žien, a to v súlade so smernicou prijatou Medzinárodnou pôrodnickou a gynekologickou federáciou (International Federation of Obstetrics and Gynaecology – FIGO) o uskutočňovaní kontraceptívnych sterilizácií z roku 2011; ďalej rada odporučila zabezpečiť prijatie potrebných opatrení na monitorovanie uplatňovania zákona č. 576/2004 Z. z. s cieľom zabezpečiť dodržiavanie všetkých postupov pri získavaní úplného a informovaného súhlasu žien, ktoré majú záujem o sterilizačné služby v zdravotníckych zariadeniach; zabezpečiť realizáciu osobitných školení pre zdravotníckych pracovníkov a pracovníčiek zameraných na problematiku vytvárania podmienok pre získavanie úplného a informovaného súhlasu pri vykonávaní sterilizácií a celkovo na prekonávanie zaužívaných názorových stereotypov, ktoré často pretrvávajú zo strany zdravotníckych pracovníkov najmä voči príslušníkom a príslušníčkam rómskej etnickej skupiny a tiež na korektné a rešpektujúce zaobchádzanie bez diskriminácie s pacientmi a pacientkami pochádzajúcimi z etnických minorít a iných zraniteľných skupín; rada uložila predsedovi rady oboznámiť členky a členov vlády SR s uznesením rady.

194. *Odporúčanie č. 19: Výbor berie na vedomie, že v žiadnom z prípadov, ktoré riešil verejný ochranca práv (ombudsman), nebolo zaznamenané porušenie týkajúce sa rasovej diskriminácie, pričom výbor tiež berie na vedomie vysvetlenie zmluvnej strany dohovoru, že túto skutočnosť je možné pripísať tomu, že mandát verejného ochranca práv je sa týka iba porušenia ľudských práv verejnou správou a inými orgánmi verejnej moci. Výbor je tiež znepokojený nízkym počtom sťažností udávajúcich rasovú diskrimináciu (čl. 4 a 6).*

195. Ako vyplýva z praktických poznatkov verejného ochranca práv, prevažná väčšina porušovania ľudských práv v súvislosti s diskrimináciou je evidovaná vo vzťahoch medzi fyzickými osobami alebo zo strany právnickej osoby, ktorá však nie je orgánom verejnej správy, resp. nejde v danom prípade o výkon verejnej správy. Podnety z rokov 2008 až 2012 období potvrdzujú už predchádzajúcu niekoľkoročnú skúsenosť, že námietky proti diskriminácii zo strany podávateľov podnetov v prevažnej väčšine prípadov nenapĺňajú podmienky pôsobnosti verejného ochranca práv.

196. Uvedenie príslušnosti k národnostnej menšine alebo etnickej skupine nie je osobným údajom, ktorý by bol potrebný pre preskúmanie podnetu verejným ochrancom práv. Preto nie je vedená osobitná štatistika podnetov podaných národnostnými menšinami alebo etnickými skupinami. Príslušnosť k národnostnej menšine alebo etnickej skupine však často vyplýva z obsahu podnetu, najmä v prípadoch, kedy práve tento status považuje podávateľ za diskriminačný faktor.

197. Verejný ochranca práv dôsledne preskúmava a vybavuje všetky podnety fyzických osôb a právnických osôb, ktoré sú mu doručené. Diskrimináciu, chápanú ako porušenie zásady rovnakého zaobchádzania stanovenej v ustanovení čl. 12 Ústavy SR, nie je možné namietat' v akýchkoľvek právnych vzťahoch, ale len v otázkach prístupu k jednotlivým základným právam a slobodám.

198. Podnety, v ktorých podávatelia namietali diskrimináciu z dôvodu príslušnosti k rase sa týkali napríklad vykonávania kontrol daňovým úradom, výkonu kontrolnej činnosti stanice colného úradu, šikany na pracovisku, prístupu obce k rómskym obyvateľom pri vykonávaní aktivačných prác a rozdeľovaní finančných prostriedkov po povodniach.

199. Pri vybavení podnetov, ktoré boli verejným ochrancom práv odložené, avšak zároveň v nich podávatelia poukazovali na možnú diskrimináciu, verejný ochranca práv poskytol podávateľom základné usmernenie o antidiskriminačnej právnej úprave, prostriedkoch právnej ochrany pred diskrimináciou a pôsobnosti orgánov a organizácií, ktoré túto ochranu zabezpečujú a kontakty na tieto orgány a organizácie.

200. Situácie, kedy mohlo zo strany orgánu verejnej správy pri jej výkone dôjsť k porušeniu základných práv a slobôd, najmä v súvislosti s rasovou diskrimináciou verejný ochranca práv preskúmava aj z vlastnej iniciatívy. Tak tomu bolo napríklad v kauze stavby umelej bariéry oddeľujúcej väčšinové a menšinové obyvateľstvo v Ostrovanoch, stavby betónového múru v Michalovciach alebo problémov rómskej osady v Plaveckom Štvrtku.

201. V rokoch 2008 až 2012 eviduje Kancelária verejného ochrancu práv viac ako 10 300 doručených podnetov, z toho v pôsobnosti verejného ochrancu práv cca 50 %. Za rovnaké obdobie verejný ochranca práv preukázal viac ako 600 prípadov porušenia základných práv a slobôd fyzických a právnických osôb. Z preukázaných porušení ani v jednom prípade nebolo preukázané porušenie základného práva alebo slobody z dôvodu rasovej diskriminácie.

202. Prístup obetí rasovej diskriminácie k účinným právnym prostriedkom nápravy, ktoré im umožňuje dosiahnuť nápravu je v súčasnosti zabezpečený už uvedeným antidiskriminačným zákonom, na základe ktorého môžu obeť rasovej diskriminácie podať na vecne, mieste a funkčne príslušný všeobecný súd tzv. antidiskriminačnú žalobu.

203. Okrem toho v zmysle § 13 Občianskeho zákonníka má každá fyzická osoba a po jej smrti manžel a deti, a ak ich niet jej rodičia, právo podať tzv. žalobu na ochranu osobnosti. Jej obsahom, resp. petitom je právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo poskytnuté primerané zadost'učinenie.

204. Ďalším efektívnym prostriedkom nápravy práva je odškodňovanie v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú orgánom verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý sa v sledovanom období zmenil iba minimálne (napr. rozšírenie okruhu orgánov konajúcich v mene štátu o Ministerstvo financií SR).

205. Po využití uvedených žalôb sa možno v prípade nespokojnosti s výsledkom konania pred všeobecnými súdmi domáhať ochrany svojich základných práv a slobôd na Ústavnom súde SR prostredníctvom tzv. ústavnej sťažnosti podľa článku 127 Ústavy SR. Ústavný súd SR má právomoc v prípade záveru o porušení práv jednotlivca zrušiť právoplatné rozhodnutie všeobecných súdov a priznať za zistené porušenie primerané finančné zadost'učinenie.

206. V rámci zvyšovania efektívnosti všeobecného prístupu obetí rasovej diskriminácie k spravodlivosti bol novelizovaný aj zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi v znení neskorších predpisov. Ostatná novela tohto zákona (č.

332/2011 Z. z.), ktorá nadobudla účinnosť 1. januára 2012, zlepšila podmienky poskytovania právnej pomoci na základe príjmu fyzických osôb v materiálnej núdzi zvýšením hornej hranice príjmu z 1,4-násobku na 1,6-násobok životného minima, ak si takáto osoba nemôže využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom. To znamená, že ak bola bezplatná právna pomoc zaručená a poskytnutá štátom prostredníctvom Centra právnej pomoci pred 1. januárom 2012 približne 1500 osobám ročne, tak v súčasnosti to bude už o 1000 osôb viac. Okrem toho táto novela v novom ustanovení § 6a upravila aj podmienky na poskytnutie právnej pomoci s finančnou spoluúčasťou. V zmysle tohto ustanovenia ak príjem fyzickej osoby presahuje 1, 4-násobok sumy životného minima a súčasne nepresahuje 1, 6-násobok uvedenej sumy a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom, má právo na poskytnutie právnej pomoci určeným advokátom alebo Centrom právnej pomoci pri splnení podmienky finančnej účasti vo výške 20 % trov právneho zastúpenia podľa ustanovení § 14a a 14b vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov; splnenie podmienok podľa § 6 ods. 1 písm. b) a c) tým nie je dotknuté. Ak je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci, môže však Centrum právnej pomoci aj v uvedenom prípade poskytnúť právnu pomoc bez úhrady finančnej účasti. Ak príjmy preyšujú zákonom určenú hranicu materiálnej núdze, Centrum právnej pomoci môže poskytnúť právnu pomoc s finančnou účasťou oprávnenej osoby, ak je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci.

207. S účinnosťou od 1. januára 2012 (zákon č. 332/2011 Z. z.) sa právnou pomocou rozumie poskytovanie právnych služieb osobe oprávnenej podľa tohto zákona v súvislosti s uplatňovaním jej práv, ktoré zahŕňajú najmä právne poradenstvo, ako aj pomoc pri mimosúdnych konaniach vrátane sprostredkovania riešenia sporov formou mediácie. Centrum právnej pomoci poskytuje právnu pomoc podľa tohto zákona svojimi zamestnancami, určenými advokátmi a mediátormi. Ak je to účelné a z okolností prípadu je zrejmé, že k vyriešeniu právneho sporu, ktorého účastníkom je oprávnená osoba alebo zahraničná oprávnená osoba, by mohlo dôjsť mediáciou, Centrum právnej pomoci navrhne oprávnenej osobe alebo zahraničnej oprávnenej osobe mediáciu a so súhlasom oprávnenej osoby alebo zahraničnej oprávnenej osoby a mediátora určí mediátora; ak je to s ohľadom na okolnosti prípadu vhodné, určí centrum mediátora až po získaní súhlasu druhej strany sporu.

208. Ak bol mediátor určený Centrom právnej pomoci patrí mu odmena určená podľa novelizovaného zákona č. 327/2005 Z. z. Za rovnakých podmienok ako v § 6a ods. 1 sa oprávnená osoba podieľa aj na úhrade odmeny mediátora, ktorá by mu patrila podľa zákona č. 422/2004 Z. z. o mediácii a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ak by sa uzavrela dohoda, ktorá je výsledkom mediácie. (*De lege lata* odmena mediátora sa určuje na základe dohody medzi mediátorom a osobami zúčastnenými na mediácii, ak zákon o mediácii neustanovuje inak.)

209. *Odporúčanie č. 20: Výbor berie na vedomie uistenia delegácie, že zmluvná strana dohovoru sa zaviazala nasledovať odporúčania výboru v Individuálnom stanovisku č. 31/2005 (pani L. R. a iní) týkajúceho sa sociálneho bývania pre Rómov v obci Dobšiná.*

210. ÚSVRK pravidelne monitoruje situáciu v Dobšinej. Napriek opakovaným konzultáciám a pracovným stretnutiam mesto nepristúpilo k výstavbe nájomných bytov nižšieho štandardu. Mesto Dobšiná má výstavbu takýchto bytov zaradenú medzi strednodobými plánmi na rok 2010, no k výstavbe nedošlo. Pri pracovnom stretnutí ÚSVRK a zástupcov mesta, samospráva

argumentovala, že z dôvodu financovania iných investičných projektov v meste (základné, materské školy a iné) nemá momentálne mesto finančné prostriedky na ďalšiu výstavbu. ÚSVRK opakovane informoval mesto o možnostiach financovania výstavby nájomných bytov z dotácií, ktoré sa riadia zákonom 443/2010 Z. z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní. Mesto však neuviedlo presnú lokalitu, kde plánuje umiestniť túto výstavbu.

211. *Odporúčanie č. 21: So zreteľom na nedeliteľnosť ľudských práv výbor odporúča zmluvnej strane dohovoru, aby zvažila ratifikáciu tých medzinárodných zmlúv o ľudských právach, ktoré zmluvná strana dohovoru ešte neratifikovala, najmä zmlúv, ktorých ustanovenia majú priamy vplyv na oblasť rasovej diskriminácie, ako napríklad Medzinárodný dohovor o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a ich rodinných príslušníkov (1990).*

212. Dohovor nebol zo strany SR doteraz podpísaný. Z pohľadu členských krajín EÚ, ako aj SR ako najväčšie prekážky je vnímané nerozlišovanie medzi legálnymi a nelegálnymi migrujúcimi pracovníkmi, ako aj požiadavky na rovnaké zaobchádzanie s nelegálnymi migrujúcimi pracovníkmi a ich rodinnými príslušníkmi v rozličných oblastiach (ako napr. prístup ku vzdelaniu, ubytovaniu, sociálnej a zdravotnej starostlivosti), čo by znamenalo o. i. vysoký nárast finančných a administratívnych nákladov a malo by výrazný negatívny dopad na sociálny systém SR.

213. *Odporúčanie č. 22: Vo svetle všeobecného odporúčania výboru č. 33 (2009) v nadväznosti na Durbanskú hodnotiacu konferenciu výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru prevzala Durbanskú deklaráciu a akčný plán, prijaté v septembri 2001 Svetovou konferenciou proti rasizmu, rasovej diskriminácii, xenofóbii a súvisiacej intolerancii, a aby pri implementácii dohovoru do vnútroštátneho právneho poriadku vzala do úvahy záverečný dokument Durbanskej hodnotiacej konferencie, ktorá sa uskutočnila v apríli 2009 v Ženeve. Výbor požaduje, aby zmluvná strana dohovoru vo svojej najbližšej periodickej správe uviedla aj špecifické informácie o akčných plánoch a iných opatreniach prijatých na implementáciu Durbanskej deklarácie a akčného programu na vnútroštátnej úrovni.*

214. V 9. – 10. periodickej správe sú zaradené aj informácie o opatreniach a ďalších plánoch do budúcnosti s cieľom implementovať deklaráciu a akčný program z Durbanu.

215. *Odporúčanie č. 23: V súvislosti s prípravou nasledujúcej periodickej správy výbor odporúča zmluvnej strane dohovoru zintenzívniť dialóg s organizáciami občianskej spoločnosti, pracujúcimi v oblasti ochrany ľudských práv, najmä v boji proti rasovej diskriminácii.*

216. MZV SR pri príprave deviatej a desiatej periodickej správy oslovilo aj občianske spoločnosti a mimovládne organizácie pôsobiace v oblasti boja proti rasovej diskriminácii.

217. *Odporúčanie č. 24: Výbor odporúča zmluvnej strane dohovoru, aby jej správy boli ľahko dostupné a prístupné verejnosti v čase ich predloženia a aby závery výboru týkajúce sa týchto strán boli obdobne zverejnené v štátnom jazyku a podľa potreby v iných bežne používaných jazykoch.*

218. Správy a odporúčania sú preložené do slovenského jazyka a prístupné na webových stránkach Úradu vlády SR (Vláda SR/Rokovania), ako aj na stránke Ministerstva zahraničných vecí SR (Zahraničná politika/Ludské práva).

219. *Odporúčanie č. 25: Berúc na vedomie, že zmluvná strana dohovoru predložila svoj základný dokument v roku 2002, výbor odporúča zmluvnej strane dohovoru predložiť aktualizovanú verziu v súlade s harmonizovanými pravidlami o podávaní správ podľa medzinárodných zmlúv o ľudských právach, najmä tých o spoločnom základnom dokumente tak, ako boli prijaté na piatom medzivýborovom zasadnutí orgánov zmlúv o ľudských právach, uskutočnenom v júni 2006 (HRI/MC/2006/3).*

220. Základný dokument bude aktualizovaný v roku 2012 po zverejnení všetkých štatistických údajov zo sčítania obyvateľstva, domov a bytov v roku 2011 Štatistickým úradom SR.

221. *Odporúčanie č. 26: V súlade s článkom 9 ods. 1 dohovoru a pravidlom 65 svojho rokovacieho poriadku v znení neskorších úprav výbor žiada, aby zmluvná strana dohovoru poskytla informácie do jedného roka od prijatia súčasných záverov o tom, aké opatrenia prijme v nadväznosti na odporúčania obsiahnuté vo vyššie uvedených odsekoch 12 a 20.*

222. Informácie boli poskytnuté Výboru v požadovanom termíne.

223. *Odporúčanie č. 27: Výbor by taktiež rád upriamil pozornosť zmluvnej strany dohovoru na osobitný význam odporúčaní 8, 10, 14 a 17 a žiada zmluvnú stranu dohovoru, aby vo svojej nasledujúcej periodickej správe poskytla podrobné informácie o konkrétnych opatreniach prijatých na implementovanie týchto odporúčaní.*

224. Pozri odpovede na odporúčania č. 8, 10, 14 a 17

225. *Odporúčanie č. 28: Výbor odporúča zmluvnej strane dohovoru, aby predložila svoju deviatu až desiatu správu ako jeden dokument dňa 28. mája 2012, berúc do úvahy pravidlá výboru pre špecifický dokument výboru prijatých na sedemdesiatom prvom zasadnutí výboru (CERD/C/2007/1) a odporúča zmluvnej strane dohovoru, aby sa vyjadrila ku všetkým bodom uvedeným v aktuálnych záveroch.*

226. Implementované v 9. - 10. periodickej správe.